GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.
Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.
Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.
All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.
If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Universitetsbiblioteket

BIBLIOTEK · GÖTEBORGS · UNIVERSITETS ·

Allmänna Sektionen

Litt.
Sv.

Litt.
Sv.

NÄR SJÖN GÅR UPP.

BERÄTTELSER OCH SKIZZER

AF

EVA LJUNGBERG.
(DRABA VERNA)

HANGÖ, 1891.
A. KAUSTELLS FÖRLAG.

38
4823

GÖTEBORGS STADSBIBLIOTEK

HANGÖ.
Hangö Tryckeri & Tidnings Aktiebolag,
1891.

Efterföljande berättelser och skizzer hafva alla, så när som på berättelsen »Saul», förut varit införda i tidningar och tidskrifter, delvis med andra, som det synts mig, mindre lämpliga rubriker.

Då de nu framläggas för allmänheten, de flesta i sin nuvarande form omarbetade, är det med en anhållan om ett välvilligt mottagande och ett vänligt öfverseende.

Helsingfors i oktober 1891.

Innehåll.

När sjön går upp . . . . . pag. 3.
Saul, silhuetter från en konstnärskoloni . . . . „ 45.
Ett förtroende . . . . . „ 105.
En triumf . . . . . „ 123.
Då Fyren dog . . . . . „ 143.
Barndomshemmet . . . . . „ 155.

Uti arbetet har tyvärr insmugit sig ett par svårare tryckfel, som härmed rättas.

Pag. 95 rad 10 n. fr. står: Var detta; läs: Var ej detta
„ 158 „ 18 u. fr. „ grå „ gråa

Pag. 97 har det därstädes börjande kapitlet erhållit nummersiffran 12 i st. f. 13.

Några mindre bokstafsfel och smärre inkonsekvenser i ortografin torde den välvillige läsaren benäget ursäkta.

NÄR SJÖN GÅR UPP.

1.

Det var en eftermiddag i början af mars 1521. Dagen var klar, och det var bitande kallt. Solens strålar, som kastade ett praktfullt skimmer öfver den snöhöljda marken, hade icke makt att förmildra nordanvindens bistra famntag, ehuru de långa ispiggarna vid takåsen utvisade, att kampen emellan vinter och vår redan begynt.

I ett litet och bofälligt hus i den gamla klosterstaden Raumo satt en ung flicka vid sitt fönster och sydde. I rummet herskade armod — och hennes klädsel, som var till ytterlighet enkel, öfverensstämde föga med hennes fina gestalt och ädla hållning.

Ifrigt sysselsatt med sitt arbete, märkte hon icke, att dörren försiktigt öppnades och att en man med ljudlösa, smygande steg trädde in. Han bar franciskanernas vanliga dräkt, en grå kåpa med rep om lifvet. Kåpan, som var grof och sliten, utmärkte sig icke för någon särdeles snygghet, och äfven repet var illa medfaret. En lyx bestod han sig likväl, den fattige munken, nämligen skor och strum-

por, något som gråbröderna i södern icke fingo begagna, men som i norden blifvit en tillåten nödvändighet i anseende till det hårda klimatet.

Hans anletsdrag voro oregelbundna och hvardagliga, hyn var blekt pussig och ögonen hade ett skelande uttryck. Kroppsbyggnaden hade af naturen varit hög och kraftfull, men var af from vana böjd som en bågsträng. Den hade förlorat den styrka och spänstighet, som i allmänhet utmärker mannen ännu i medelåldern.

Med ett utseende af elakhet och skadeglädje betraktade han flickan, och då hon nu såg upp, glömde han gråbrödernas vanliga fridshälsning för att hvast utbrista:

»Du vet väl inte, jungfru Kerstin, att det är söndag i dag, efter som du sitter i god ro vid ditt arbete?»

Vid åsynen af munken, spratt den unga flickan till. Hon rodnade starkt, men återvann snart sin fattning och upptog arbetet, som hon i sin första häpnad kastat åt sidan. Stolt höjande sitt hufvud och oförskräkt blickande munken i ögonen, sade hon med klar och välljudande stämma, i det hon uppsteg från sin plats:

»Nej, frater, det har jag icke kunnat glömma, ty nyss följde min moder klockornas maning och begaf sig till gudstjänsten i helga Trefaldighets kyrkan».

»Och hennes frånvara har du begagnat för att ohälga sabbaten genom att förfärdiga fåfängliga prydnader för din kropp!»

Ett leende krusade jungfru Kerstins friska läppar, ett leende som utvisade, att hon icke synnerligt fäst afseende vid munkens ord.

»Ohälga sabbaten», upprepade hon. »Nej, nej, broder Peter, det har jag icke velat. — Hvilken är den människa bland eder, som hafver ett får, och om det faller i gropen om sabbaten, går han icke och drager det upp. Huru mycket bättre är nu en människa än ett får. Därför må man ju göra väl på sabbaten. — Hvad säger du om detta bud, frater?».

»Jag förstår dig icke», stammade munken synbart förvirrad.

»Jag tänkte det», sade Kerstin sakta vid sig själf. »Nå väl», fortfor hon högt, i det hon med förtjusning utbredde sitt arbete, en liten af mjukt och varmt tyg ihopträcklad barnklädning. »Nåväl, har ni någonsin förut fröjdat edra ögon med åsynen af ett sådant här litet plagg? Kanske ni icke ens vet, till hvad det begagnas? Se noga på det, var så god!»

Broder Peter andades tungt. Var det väl en djäfvulens snara, som jungfrun utlade för honom!

Med from fasa vände han sig bort, men kunde likväl icke låta bli att från sidan nyfi-

ket plira med ena ögat och förglömde sig ända därhän, att han helt plötsligt utropade:

»Vid S:t Henriks hälgade ben är det icke en — en — — — —»

»En barnklädning», ifylde Kerstin gladt. »En klädning, som skall värma vår grannes lilla dotter, hvars paradisiska kostym ingalunda är förenlig med den kalla väderlek vi hafva».

»Jag tycker, dotter, att du hade kunnat utöfva ditt barmhertighetsvärk några dagar tidigare, så hade det varit till större båtnad både för barnet och dig», sade munken tort.

»Ja, i sanning», sade Kerstin allvarligt, »om jag blott tagit reda på förhållandet förut. Men först i dag upptäkte jag bristen i den lillas dräkt, då hon högt gråtande klagade öfver, att hon frös. Stackars barn! — Men jag uppehåller er, broder! Ni har väl icke glömt att medtaga er påse?»

Tonen, med hvilken Kerstin yttrade denna fråga, hade en sarkastisk anstrykning, som icke undgick munken.

»Nej», svarade han kort och fortfor tvunget: »Våra stackars magar låta nog känna af sig alla dagar».

»Äfven om söndagarna?» sade Kerstin lugnt, men en triumferande blixt sköt fram ur hennes mörka ögon, då hon räkte handen efter påsen och med en ifver, som gjorde henne

varm, började fylla den med från middagsmåltiden kvarblifven mat.

Munken såg slagen ut, men förlorade icke så hastigt besinningen. Han begynte säfligt hålla en lång predikan öfver världens ondska och uppmanade Kerstin att läsa så och så många »pater noster» och »ave Maria» som försoning för den stora synd hon begått genom att arbeta på söndagen.

Jungfru Kerstin hörde på en stund, men slutligen brast hennes tålamod. Vid ett uppehåll, som munken gjorde i sitt tal, skyndade hon därför att säga:

»Gäller i ert kloster icke satsen ändamålet hälgar medlen, efter ni dömer mig så strängt? — jag medgifver att jag gjort orätt», fortfor hon med ungdomlig öppenhjärtlighet, »men jag glömde alt för den nöd jag såg, för den ljufva känslan att få hjälpa och lindra. — Ni har gifvit mig bannor och en predikan och jag har gifvit er mat. Jag tror vi äro hvarandra kvitt», tillade hon högdraget.

Munken blickade upp, och den gamla misstanken, att jungfru Kerstin hyste något slags kätterska, med den heliga kyrkan icke öfverensstämmande åsikter genomilade hans själ, ty hur kunde hon eljes bemöta honom, en af de hos befolkningen i så stort anseende hållna klosterbröderna, så som hon gjorde, så stolt, så afvisande, så utan den ringaste vördnad. För-

bittrad i sitt innersta och fast besluten att icke lämna den unga flickan ur sikte, tog han med trumpen uppsyn sin påse och ville gå, då hans ögon plötsligt stannade vid hennes röda svällande läppar. Blodet steg honom åt hufvudet, Å, hvad dessa läppar voro frestande att kyssa. Skulle han våga försöket, skulle han? Han tog handen från dörrvredet, som han redan omfattat och gick ett steg framåt. Så gick han ännu en gång tillbaka, men alt hängde ögonen fast vid de svällande läpparna och alt hårdare slogo hans pulsar.

»Jungfru Kerstin», började han med ödmjuk röst, »ni har talat hårda ord, men oss åligger att förlåta och glömma. Som ett fredstecken ger jag er denna kyss i Guds moders namn.»

Och innan Kerstin viste ordet af hade munken kyst henne.

Hon drog sig häftigt tillbaka och hennes kinder glödde.

»Bort, bort franciskan!» ropade hon. »Bort och tacka din kåpa och ditt rep, att jag icke jagar dig likt en hund på dörren. — Sådan är då eder prisade fromhet, I gråbröder! Du tadlar mig, emedan jag ohälgar sabbaten med att sy en klädning åt ett fattigt barn, men det är icke synd, då en helig ordensbroder, en af »den store konungens härolder». som I älsken att nämna eder, passar på tillfället för att be-

sudla en ung flickas ärbara läppar med en af sina vämjeliga kyssar. Eder inbillade helighet är endast ett sken. Jag skall nog låta människorna få veta det».

»Icke så häftig, jungfru Kerstin», sade munken försonande, »icke så häftig och för icke ett sådant buller för en dylik småsak. — Äfven jag hade mycket att säga om dig», fortfor han med hväsande stämma, »mycket, som jag likväl skall förtiga, om äfven du lämnar mig i fred. — Du sade nyss, jungfru, att vi äro hvarandra kvitt. Nu är det min tur att säga det samma».

»Jag bryr mig icke om, hvad du yttrar om mig», sade Kerstin, och hennes stämma darrade ännu af undertrykt sinnesrörelse. »Jag bryr mig icke om det, munk, hör du det? — Och nu bort och akta dig att någonsin visa dig här inom våra dörrar, akta dig att med din tiggarpåse smyga dig hit in för att sedan — sedan — — — Se där är utgången!»

Broder Peter undvek att låta visa sig på dörren en gång till. Han gick utan att säga ett ord. Då menigheten kom från kyrkan, syntes han med ödmjukt sänkt hufvud och from uppsyn styra sin kosa mot klostret. Ingen kunde ana hvad för känslor, som dolde sig under den gråa kåpan. Ingen anade häller, att den stolta och vackra jungfru Kerstin'

djupt kränkt och sårad, gång efter annan bortorkade munkens kyss från sina läppar och därunder grät som ett barn.

2.

Det var något hemlighetsfullt med jungfru Kerstin och hennes moder, fru Ursula. Hösten förut hade de uppenbarat sig på orten, utan att någon viste, hvarifrån de kommo och hvilka de voro. Några berättade, att de voro svenska adelsdamer, som flyktat undan Kristian Tyranns grymhet, andra, att de tillhörde en rik och förnäm släkt, som kommit på förfall. Men ingen viste riktigt, hur saken förhöll sig. Det vissa är, att de i mycket skilde sig från sin omgifning, i det att redan deras språk ägde ett främmande, ljuft tonfall, medan de till utseende, sätt och later hade något förnämt och högboret. Att de icke, oaktadt sitt yttre armod, voro fattiga, bevisade deras utomordentliga frikostighet mot alla behöfvande. Någon hade äfven tykt sig på jungfru Kerstins hals se ett dyrbart smycke af sällsynt skönhet, som hon dock genast med synbar oro skyndat att gömma under sitt halskläde.

Många gissningar och berättelser voro i omlopp om dem, och till och med deras religiösa tro var ett ämne för prat. Man hade nämligen fäst sig vid att de sällan besökte mässan, aldrig biktade sig och icke deltogo i de ceremonier, den katolska kyrkan påbjöd.

Ehuru man närmade sig dem med en viss bäfvande fruktan, voro de icke desto mindre anlitade, i synnerhet af alla fattiga och nödställda. Själfva klosterbröderna blundade för alla mindre fördelaktiga rykten, för att dagligen låta sin påse fyllas af deras frikostiga händer, något som läsaren redan känner genom broder Peters besök hos jungfru Kerstin.

Det var dagen efter denna händelse. Fru Ursula var utgången till en fattig grannhustru, och Kerstin satt åter allena, denna gång sysselsatt med att knyppla, en konst, som härstammade från klostret, och hvilken hon nu med mycken färdighet begagnade för utsirandet af en altarduk till en kyrka.

Sitt missöde från i går tyktes hon fullkomligt hafva glömt, ty hon såg leende och glad ut, där hon gnolade på en gammal ballad, i hvilken icke endast prisades den kvinliga skönheten, utan äfven mannens idrotter, styrka och ridderliga mod. Lifvad af sången och arbetet, glömde hon hela världen och alt omkring sig, då hon plötsligt blef afbruten, genom att den välkända tiggarpåsen från klo-

stret framräktes. Utan att märka att detta gjordes på ett skygt, ovanligt sätt, kastade Kerstin knyppelpinnarne öfver hvarandra med förnyad ifver och sade förtrytsamt, i det hon icke ens blickade upp:

»Jag har ju sagt, att det hos oss kan vara nog med tiggeriet från klostret».

Påsen drogs hastigt undan, och en djup och melankolisk stämma svarade:

»Vår ordensstiftare, den helige Franciskus af Assisi, som var så arm, att han icke ägde en egen kåpa, då han dog, har befalt oss, sina efterföljare, självförsakelse och apostolisk fattigdom. Vi måste således anlita våra medmänniskors godhet icke allenast för att öfva deras hjärtan till barmhertighet, utan fastmera för att göra oss själfva ödmjuka».

Nu såg Kerstin upp, förvånad öfver ett svar, som både förklarade tiggeriets orsak och tillika var en indirekt förebråelse, ställd till henne. Framför henne stod en munk, som hon icke sett förut. Han var helt ung, nästan ännu en yngling, spenslig och af ett blomstrande utseende. Klosterlifvet hade icke hunnit bleka hans kinder. Den dunkla eld, som låg på djupet af hans ögon, hade icke ännu helt och hållet slocknat.

Det uppstod en paus. Slutligen sade Kerstin:

»Så ung du är, har du redan lärt dig mycket, broder munk. O, jag skattar dig lycklig, i sanning lycklig att hafva kommit till en sådan vishet, att hafva kunnat bekämpa det stolta ungdomsblodet och utan blygsel räcka din hand efter allmosor».

»Hvem ser människohjärtats strider», sade munken dystert, och en darrning flög öfver hans hårdt sammanprässade läppar.

Kerstin fortfor utan att låtsa höra honom: »För en gammal förhärdad tiggare måste det vara särdeles lätt och bekvämt att räcka fram sin kruka och att utan den ringaste ansträngning få den fyld af andra, men för en lifskraftig man! Hvarje nerv måste göra motstånd, hvar enda bloddroppe i kroppen måste protestera mot att få sin näring på ett dylikt sätt. — Sträck ut din arm! Hvilka muskler du har! Så starka, så fasta, som vore de af järn. Med hvilken kraft skulle icke denna hand hugga sveden, med hvilken skicklighet skulle den icke föra svärdet! — Sträck ännu en gång ut din arm, frater, så får du själf öfvertyga dig».

Utan att våga andas hade den unge munken lyssnat till Kerstin och följde nu, lydig som ett barn, med blixtrande ögon och glödande ansikte hennes uppmaning. Med obeskrifligt välbehag sträkte han ut armen, böjde den, drog den tillbaka, slöt handen, öppnade

den åter, gjorde liksom ett hugg i luften, sedan en stöt och så åter en rörelse, som grepe han redan om svärdet.

Kerstin hade rest sig från sin plats och betraktade honom med synbart intresse.

»Så där, ja, så där», sade hon uppmuntrande. »Hvilken skada, att du skall vara munk!»

Dessa ord återförde gråbrodern till sig själf. Liksom förlamad af ett plötsligt slag, föll hans arm tungt ned vid sidan, hans blick blef stel och hans kinder bleka.

»Ja, jag är munk», sade han med samma dystra min som nyss förut, »och hade icke bort glömma det. — Mitt arbete är icke att hugga sved eller bruka svärd — mitt är att predika, att vårda de sjuka och fattiga och att lära mig ödmjukhet — ödmjukhet———!»

Det ljöd nästan som ett ångestskri. Något lugnare upptog han sin påse, som hade fallit på golfvet, och räkte den under tystnad, men med en talande åtbörd åt Kerstin, som litet häpen och förskräkt utan någon vidare invändning emottog densamma.

3.

Trakten söder om Raumo är bärgig. Den högsta punkten är det så kallade Ketunvuori, hvarifrån man har en fri utsikt öfver näjden. Mellan holmar och skär ser man västerut, så långt ögat når, sjö och haf, en anblick så mycket mera tilltalande, som naturen här i allmänhet icke slösat med någon fägring.

Vid tiden för denna berättelse låg den lilla klosterstaden icke så långt från sjön som i våra dagar, då landets höjning år från år gör detta afstånd märkbarare. Där människoboningar nu stå, lekte Bottenhafvets böljor fritt, och den inträngande hafsviken, som på tvänne sidor omgaf staden, sträkte sig ända fram till det gamla klostret, hvars murar speglade sig i den klara vattenytan.

En tidig morgon stod jungfru Kerstin uppe på högsta spetsen af Ketunvuori. Hon hade tagit genaste vägen öfver isen, sedan betjänat sig af skaran och slutligen följt en liten i snön trampad stig, som slingrade sig fram mellan klippor och kullerstenar. Forskande och läng-

tansfullt lät hon sina blickar ila öfver det vida isfältet, för att spana om icke redan en blånande strimma möjligtvis skulle vara synlig där borta vid horisonten. Men nej, endast is syntes där, fast, stark is, hvilken ännu icke ens ägde det spröda utseende, som bådar att sjön snart går upp.

Kerstin hade mycket för tidigt börjat att vänta våren. Hon vände sig suckande om för att gå, då hon varseblef en gråbroder nalkas från skogen där på sidan af bärget. Bärande en tung vedbörda på ryggen, syntes han vara ute för att samla bränsle. Med böjdt hufvud och sänkta ögon gick han liksom i sömnen, styrande sin kosa till det ställe, där Kerstin befann sig. Till sin öfverraskning igenkände hon nu den unge franciskanern, som för klostrets räkning besökt dem några dagar förut. Utan att akta snöns kyla vandrade han barfota, hvarför hans fötter voro blåfrusna och stela. Och likväl pärlade stora svettdroppar på hans panna.

Ändtligen hade han uppnått bärgets topp. I det samma märkte han Kerstin och stod redan i begrepp att fly, då den unga flickan med ett gäckande skratt utropade:

»Hå, munk, jag tror, du är rädd för mig! En karl fruktar en kvinna; det är åtminstone icke manhaftigt!»

Gråbrodern stannade genast. »Själfva satan förskapar sig stundom till en ljusets ängel», sade han i dämpad ton.

»Ser jag då ut som en ängel?» log jungfru Kerstin öfvermodigt. »Nej, ingalunda! Inga vingar växa ut från mina skuldror, ingen strålglans omgifver mig, och jag är så jordisk som möjligt. — Se bara på mig, munk, se bara på mig, och du skall inse, att jag har rätt».

En bäfvan, en darrande, ångestfull bäfvan genomfor munkens väsende. »Våra ordensregler förbjuda oss att betrakta en kvinna», sade han, fortfarande med sänkta ögon, »och jag vet, jungfru Kerstin att du är skön, utomordentligt skön».

»Jag har icke trott det, när andra sagt mig det», sade den unga flickan med en lätt rodnad, »men dig måste jag väl tro, ty du kan icke ljuga. — Broder munk», fortfor hon glädtigt och käkt, »det är dock något att vara skön och ung, att känna blodet friskt brusa genom sina ådror, att känna sitt hjärta slå för alt stort och ädelt med fulla, starka slag, det är dock något. O, härliga ungdomstid! — Har du aldrig känt som jag, pater? Visst måste du hafva gjort det, åtminstone då, när du sett den lössläpta fålen i muntert traf gnäggande ila öfver fältet, när du hört lärkorna sjunga uppe i skyn eller när vinden fört din

farkost med svällande segel framåt på böljan blå».

Den stackars munken var mycket upprörd. »Heliga Guds moder», sade han korsande sig, »heliga Maria, bevara mig från ondo! Flicka», fortfor han med lidelsefull vrede, »hvarför frestar du mig? Du vet ju, att jag är munk och måste med fasta och böner, bot och gissel på tusenfaldigt sätt bestraffa hvarje otillåten känsla, hvarje syndig tanke».

Leendet på Kerstins läppar försvann. »Ack, förlåt», sade hon nästan ödmjukt, »jag glömde att du var munk. — Jag tykte, att vi båda voro glada barn, som fritt kunde tala ut vårt hjärtas känslor, för ett ögonblick lustigt språka med hvarandra och med glädje njuta af denna sköna morgon. — Men jag talar så mycket och förgäter, att du måste frysa med dina bara fötter. Hu! Hvarför broder — — — —? Hvad heter du?» frågade hon plötsligt.

»Johannes», skyndade sig gråbrodern att svara.

»Johannes», upprepade Kerstin tankfullt, »det är ett vackert namn. Nå väl, broder Johannes, hvarför begagnar du icke mera skor och strumpor?»

»Emedan», stammade munken, och en mörk rodnad flög öfver hans panna, »emedan jag nyligen genom dig, jungfru, — — — lät — förleda mig — att — — —».

Kerstin höjde på sina vackra ögonbryn. »Förhåller det sig så», sade hon med samma gäckande skratt som i början af deras samtal, »så skynda för all del bort, broder Johannes, fort, fort!»

Och hon skrattade åter och klappade de små händerna tillsammans, då nu munken som jagad af dämoner i ursinnig fart med fladdrande kåpa och med blottad tonsur sprang ned för bärget för att snart försvinna ur hennes åsyn.

4.

Åter stod jungfru Kerstin däruppe på Ketunvuori, dit hon alla morgnar begaf sig för att se, om sjön icke redan snart ginge upp, en kär vana, som hon icke hade lust att afsäga sig. I hemlighet hade hon äfven närt hoppet, att hon där skulle träffa broder Johannes, på det hon skulle få godtgöra sitt uppförande mot honom från gången förut, ty hon visste icke hvarför, men hon kände vissa samvetsförebråelser i sitt hjärta, och det hånfulla, gäckande skratt, med hvilket hon beledsagat hans flykt, genljöd ännu i hennes öron.

Kerstin hade flere dagar förgäfves väntat, att munken skulle infinna sig. Äfven i dag såg det ut som skulle hon få begifva sig bort, utan att se ens en skymt af honom, då han plötsligt uppenbarade sig barfota och med en risknippe på ryggen. Han gick med hastiga steg. Hans hållning var upprätt, och han hade utseendet af en person, som icke vill undfly, utan snarare kasta sig i en fara. Då han varseblef Kerstin, slängde han häftigt vedbördan ifrån sig på marken, lade armarna i kors öfver bröstet och sade:

»Den lede har fått makt med mig. Här är jag åter».

»Jag är glad, att du kom», sade Kerstin blygt.

»Glad», upprepade munken bittert, »du är som fågelfängaren, som fröjdar sig åt det i nätet flaxande bytet».

»Hvarför kom du då, broder munk?» frågade Kerstin stolt uppbrusande.

»Jag kom», svarade broder Johannes med tilltagande lidelse, »emedan jag är trött, dödligt trött vid klostrets unkna luft. — Jag kom för att se dig och höra dig tala, för att få inandas frihet, glädje och lefnadsmod, ty alt detta finnes hos dig, jungfru Kerstin».

»Du är således icke längre rädd för mig, frater?» sade den unga flickan.

»Jo, det är jag och läser därför ifrigare än förr mitt *pater noster* och mitt *ave Maria*. Jag ber hälgonen hjälpa mig i min kamp mot kött och värld. Ingenting är likväl värksamt mera. — Som jag sagt: den lede har fått makt med mig. Jag önskar, att jag kunde hata dig och hela världen».

Det låg något så sorgset och förtvifladt i munkens utseende och sätt, att Kerstin kände sig fattas af det varmaste deltagande.

»Du bär namn efter kärlekens apostel», sade hon, »men i ditt hjärta finnes icke den kärlek, som uttalade sig i din förebilds hela lif. — Arme franciskan, du önskar, att du kunde hata, och jag åter önskar, att du kunde älska högre — — —»

»Tyst», sade gråbrodern, »tyst för S:t Henriks, vår skyddspatrons skull! En munk får icke älska».

»Ack jo», inföll Kerstin ifrigt, »i allmännelig ande är det ju honom till och med påbjudet. — Ser du solen på fästet, den frågar icke efter, på hvem den skiner. Den sänder sina varma, ljusfulla strålar öfver ond och god, fattig och rik, man och kvinna, öfver alla, alla. På samma sätt måste vi lära oss att älska, gråbroder».

En glädjeblick sköt fram i munkens ögon, men den slocknade genast. »Jag förstår mig

icke på dig, jungfru», sade han. »du aktar icke vårt lif, icke vårt arbete — och ändå — —»

»Nej, det är sant», sade Kerstin afbrytande. »Jag aktar icke alt detta högre, än hvarje annat redligt arbete. Gud ser till hjärtat. En simpel stenhuggare kan förhärliga honom lika väl som du».

Med djupaste förfäran betraktade gråbrodern henne.

»Jungfru Kerstin», sade han, »du är — en — heliga Guds moder! — du tillhör icke vår enda saliggörande kyrka — du är en kätterska — — —»

»Ja, om du kallar det att vara en kätterska att utan egen förtjänst, utan hälgonens och jungfru Marie förböner taga sin tillflykt rakt till Kristus' fötter, då, broder Johannes, då är jag en kätterska!» utropade Kerstin.

Med tårfylda ögon, med af rörelse purprade kinder stod hon där, och det var icke allenast morgonsolens glans, som låg utbredd öfver hennes sköna drag.

Franciskanern dolde för ett ögonblick ansiktet i en flik af sin gråa kappa, men han flydde icke denna gång, han dröjde ännu.

»Du talar, flicka, som om du icke visste», sade han med dof röst, »att dina ord kunde för dig hafva de sorgligaste följder».

»Ack, franciskan», utropade Kerstin, »du anar icke den friska vind, som blåser genom

tiden. — Se ut i världen, och du ser ingenting annat än is, men vänta någon vecka, några dagar, och du skådar en skimrande strimma, som tager till och vidgar sig. Hafvet är fritt. Det brusar och svallar åter i all sin storartade skönhet».

Kerstin gjorde ett uppehåll. »Fortfar, fortfar!» bad munken, och i hans blick brann svärmeriets eld.

Kerstin började åter. »Som jag sade, hafvet är fritt. Så skall det äfven gå med den kristna kyrkan. Den blåa strimman håller på att vidga sig, och jag tror den tid icke skall vara altför aflägsen, då klostermurarna äfven här falla dånande tillsamman och hvar och en i frihet får nalkas sin Gud».

Girigt lyssnande till hvarje ord, utbrast gråbrodern:

»Du talar skönt, jungfru Kerstin! Hvem har lärt dig att hoppas och tänka så?»

»Vår huskaplan, den fromme fader Esaias», ljöd svaret.

»Han studerade flere år i Wittenberg och åhörde där den store reformatorn Mårten Luthers föreläsningar. Genomträngd af hans anda och den nya läran, återvände han till Sverge och blef vår huskaplan och min lärare. Jag har mycket saknat honom. O, skall jag väl någonsin mera få lyssna till hans ord och lärdomar! — Men, broder Johannes», afbröt

hon sig, »berätta mig nu något om dig. Jag längtar att höra därom».

»Om mig, jag har intet att berätta», sade munken dystert. »Mina föräldrar vet jag icke af. Jag är uppfödd i klostret och har nyligen blifvit munk. — Lifvet kändes förr så lätt och lyckligt. Då den heliga rökelsen uppfylde klosterkyrkan och jag bland korgossarnas skara andaktsfullt lyssnade till munkarnas sånger, tykte jag mig till hälften vara i paradiset och fröjdade mig åt ingenting högre, än åt den stund, då äfven jag skulle få aflägga klosterlöftet — — —. Och den stunden kom. Det var ett heligt ögonblick, som jag aldrig skall kunna glömma. Men redan första gången jag gick omkring med min tiggarpåse såsom ett bevis på mitt hjärtas ödmjukhet, kände jag blygsel och sedan brännande skam, då du, jungfru Kerstin, gjorde mig uppmärksam på hur starka mina muskler voro och bannade mig, emedan jag tigde — — —».

»Arme gråbroder!»

Munken fortfor: »Du uppväkte i min själ nya, aldrig anade tankar och målade för mig ungdomens känslor på ett sätt, som gjorde mig nästan galen. — Mycket annat har följt därefter. — Ingenting tillfredsställer mig mera, och från mitt hjärta är friden borta. — Där är endast natt, mörker och vinter — — —».

»Men vi skola hoppas», sade Kerstin innerligt och fattade franciskanerns hand, »att det äfven i din själ skall efter mörker och vinter blifva ljus och vår, att en evig frid skall följa efter oron och striden».

Gråbrodern drog häftigt sin hand ur Kerstins. »Flicka», sade han, »hvem förde dig i min väg? — Se icke på mig så där och tala icke så vänligt till mig. O, hvarför gör du det, jungfru Kerstin?»

»Emedan du är ensam och olycklig», svarade hon mildt. »Därför att jag hyser deltagande för dig, stackars franciskan, och önskar, att du blefve lycklig. — Jag har stört friden i din själ, säger du, jag måste väl hjälpa upp det jag rifvit ned. Gif mig åter din hand! Den är så kall, och jag vill värma den. Du blir icke sämre för det, om du känner, att ett mänskligt hjärta klappar för ditt ve eller väl».

Leende och med ett förändradt utseende såg munken på Kerstin. »Då jag var liten», sade han, »och såg andra barn smyga sig till sina mödrar för att blifva smekta af dem, erfor jag en obeskriflig längtan efter ömhet, och jag nedföll framför vår heliga Mariebild och bönföll därom, men hur kallt tillbakastött kände jag mig icke! Bilden var så kall och hård, att jag måste gråta. — Jungfru Kerstin, din hand är mjuk och varm. — Sådan måste en moders äfven vara. Stryk en gång med den

öfver min panna, och jag skall känna mig lyckligare, än någonsin förut. — O, se icke så strängt och allvarsamt på mig! En enda gång, jungfru, en enda blott».

»Välan, en enda gång», sade Kerstin och öfverfor sakta med handen munkens brännande panna. Handen gled längre, ända ned öfver den glatta tonsuren. Den unga flickan spratt till och ryste. »Gå nu, broder Johannes», sade hon.

5.

Munkarnas måltid i refaktoriet var slutad. Den tjänande brodern gick beställsamt omkring och samlade ihop de öfverblifna brödbitarna. Det var broder Peter, som i dag förrättade denna tjänst. När han kom till Johannes' plats och fann både brödet och sopptallriken orörda, vidgade han sina näsborrar och ett ondskefult leende krusade hans läppar. »Aha», sade han vid sig själf, »man tyckes lefva utan föda nu för tiden!» Han hade knapt yttrat detta, då en af de yngre bröderna brådskande trädde in och sade, att priorn önskade tala med honom.

Någon minut senare stod Peter i priorns cell, som var något större än de öfriga mun-

karnas, men eljes ägde samma utseende af försakelse och fattigdom.

»Ärevördige pater», började Peter ödmjukt.

Priorn, en äldre man, såg upp från sitt breviarium, som han höll i handen. »Broder Johannes var icke vid måltiden i dag», sade han.

»Icke i dag, icke i går, icke på länge», skyndade Peter sig att svara.

»Har du gifvit akt på honom, som jag bad dig om?» frågade förmannen.

»Det har jag».

Peter höll tvekande upp.

»Tala ut, min son», sade priorn otåligt. »Hvad vet du?»

»Ingenting vidare», svarade Peter undfallande, »än att frater Johannes icke åtnöjer sig med att begagna gisslet tre gånger i vekkan, som våra ordensregler föreskrifva, utan mycket oftare, hvarann, ja, hvar dag. Sin kropp späker han äfven mer än tillbörligt är. Han äter sällan och litet och har redan flere nätter å rad legat ute på bara marken».

»Anser du detta för dåliga tecken, för bevis på affall?» sade priorn strängt. »Jag tror du ser spöken midt på ljusa dagen».

»Men det är icke alt, högvördige pater».

»Vidare!» sade priorn kort.

»Broder Johannes», fortfor munken, »framkastar besynnerliga spörsmål, aldrig förut hörda

i vårt kloster, och sedan — mina läppar tveka att uttala detta — idkar han umgänge med en — en kvinna. Jag har nämligen åtskilliga gånger sett honom där uppe på Ketunvuori tillsammans med jungfru Kerstin».

»Med jungfru Kerstin!» utropade priorn oroligt.

»Ja, med jungfru Kerstin», bekräftade Peter, »den främmande jungfrun, hvars tro ingen känner, men hvilken jag har starka skäl att misstänka».

Priorn såg bestört och ängslig ut. »Vi lefva i svåra tider», sade han. »Antikrist är kommen, och vår heliga kyrka är i fara. Den galne, affällige munken i Tyskland har trotsat påfvens bann för att slunga ut sina irrläror, och det hviskas om att han äfven i Sverge har många anhängare. — Vi måste vaka och bedja och vara på vår vakt, på det grundvalarna i vårt kloster icke må skadas af tidens storm, på det vi må kunna rädda våra själar och vårt eviga väl. — Heliga Guds moder, stå oss bi!»

Priorn hade uppstigit och korsade sig andäktigt framför en liten, klumpigt gjord Mariebild i en nisch i muren. Peter följde hans exempel, upprepande:

»Heliga Guds moder, stå oss bi!»

Priorn vände sig åter om. »Jag skall själf tala med broder Johannes», sade han,

»och förmå honom att bikta sig för mig. Jag säger ännu en gång: tiderna äro farliga. Ett enda affall inom vårt kloster skall undergräfva vår makt. — Äfven dig befaller jag att hafva ögonen på vår medbroder. Vaka noga öfver hans steg, öfver hans minsta görande och låtande, och om du ännu en gång ser honom i sällskap med jungfru Kerstin, så anmäl det för mig. Vi måste då börja att gå allvarligare tillväga. — Gud gifve dig sin frid, min son! Farväl!»

Medan detta pågick hos priorn, satt broder Johannes i sin ensliga cell i djupa tankar. Han hade på kort tid blifvit mycket förändrad. Hans blomstrande utseende var försvunnet, hans kinder bleka och tärda och den ungdomligt spänstiga gestalten till ytterlighet mager och hopsjunken, medan hans ögon lågo djupt och ägde en feberaktig glans, som icke funnits där förut. Det syntes tydligt, att både kroppsligt lidande och djupa själsstrider tärde på hans unga lif.

I sina brännheta händer höll han ett radband, hvilket han väl tusen gånger under dygnet genomgick, men utan att erhålla någon frid, ty han icke allenast hyste tvifvel och oro om sin tro, han sönderslets äfven af kärlek till en jordisk kvinna, — det hade blifvit en visshet, som han för sig själf icke längre kunde dölja.

Behofvet att älskas och älska, som finnes nedlagdt i hvarje människohjärta, hade hos den arma munken vaknat till lif med en kraft, som var förfärande, emedan denna känsla var för honom främmande och oförstådd. Full af samvetsförebråelser och förtviflan, betjänade han sig af alla de hälgande och renande medel hans klosterlöften påbjödo honom, men utan framgång. Under sina andäktigaste böner, under sina späkningar, alltid, alltid, såg han framför sig en fruktansvärd frestelse, ett par härliga, af lif och känsla strålande ögon, ett anlete af fin och ädel skönhet och en gestalt, som han igenkände såsom jungfru Kerstins.

Han hade försökt att undvika henne. På många dagar gick han icke upp till Ketunvuori, men sedan kom åter en obetvinglig lust och dref honom dit, en lust, som han icke kunde motstå. Som en uppmärksam lärjunge satt han sedan vid jungfru Kerstins fötter och lyssnade till alt, hvad hon sade, som till den ljufvaste musik, lät sig hänföras af hennes hänförelse och invaggade sig i drömmar, så litet motsvarande värkligheten.

Den unga flickan å sin sida märkte icke, hur intresserad hon var af gråbrodern. Till sin natur eldig, liflig och varm, trodde hon på ungdomens vanliga sätt sig äga kraft att omskapa världen. Hon brann af begär att meddela

munken alt, som rörde den nya läran, och att åter göra honom lycklig. Hon var icke längre gäckande och satirisk, utan mild, god och vänlig, och hennes ögon fingo, henne ovetande, ett ömt uttryck, när hon talade med honom. Hennes stämma antog ett tonfall, som kanske mer än något annat värkade bedårande på den stackars franciskanern.

Äfven nu, där han satt allena i sin cell, tänkte han på jungfru Kerstin. Han hade icke sett henne på tvänne veckor, tvänne år, tykte han, så lång hade tiden förefallit honom. Han hade känt sig stolt öfver sin styrka, men — nu kom den gamla, öfverväldigande längtan åter. I morgon, i morgon måste han se henne, måste han höra henne tala! O, om blott morgonen en gång grydde! Broder Johannes sprang upp, kastade radbandet ifrån sig och begynte på ett stormande sätt gå af och an i sin trånga cell, tils han blef yr i hufvudet och raglade som en drucken.

Det blef emellertid kväll, mörkret tilltog och en fuktig dimma begynte uppstiga. Gråbrodern blickade ut genom gluggen i sin cell. Skulle han uthärda att ligga där ute i natt? Med bekymrad min gjorde han sig själf denna fråga. Ack ja, det upproriska köttet måste tuktas!

Beslutsam gick han ut och lade sig, tätt trykt till klostermuren, på bara marken. Dimman hade snart trängt igenom hans kåpa, och

han hackade tänderna af köld, oaktadt en brännande feber rasade genom hans ådror. Ibland tog naturen ut sin rätt och han somnade, men för att åter plötsligt och förskräkt vakna upp.

Långsamt gingo nattens timmar, men de gingo likväl, och morgongryningen fann honom redan på Ketunvuori, där hans otåliga längtan efter Kerstin yttermera blef satt på prof.

»Hvarför har du varit så länge borta?» var det första den unga flickan sade, då hon kom. »Jag har värkligen saknat dig, gråbroder, ty du är ju den ende utom min moder, med hvilken man kan tala, men — — —» hon studsade förskräkt tillbaka vid åsynen af munkens förändrade och lidande utseende — »jag förebrår dig orättvist. Du har varit sjuk!»

Broder Johannes for med handen öfver sin panna. »Ja, jag tror, att jag varit sjuk», sade han. »Men nu är det bättre, alldeles bra», tillade han med ett matt leende.

Jungfru Kerstin hade betraktat honom med ångest och oro. Vid denna hans försäkran blef hon likväl lugnare och sade gladt:

»O, det fröjdar mig! Och alt bättre och bättre skall det blifva nu, när vi fått vår. Den har länge låtit vänta på sig i år, men nu är den kommen, värkligen kommen. Öfveralt förebud! Svanorna draga mot norden, hvarje knopp i trän och buskar sväller ju redan, och de små vårbäckarna sorla helt gladt. — Men,

hvad är där! Dimman har skingrats, och jag skådar den kära, så väntade blåa strimman. Se, se! — Endera dagen går sjön upp, kanske redan i natt, men åtminstone i morgon, ty regndigra moln uppstiga på himmeln och det har börjat att blåsa. Vinden skall hjälpa till vid frigörelsearbetet. — Härligt, härligt!»

Och jublande fattade jungfru Kerstin gråbroderns hand och drog honom med sig upp på den högsta spetsen af Ketunvuori, därifrån utsikten var friast och skönast.

»*Sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus Zebaoth! Pleni sunt coeli et terra gloria tua. Hosianna in exelsis!*» (Helig, helig, helig är Herren Gud Zebaoth! Fulla äro himlarna och jorden af din härlighet. Hosianna i höjden.) Så sjöngo de, gripna af samma ingifvelse. Deras ögon glänste af hänryckning. I bådas nedböjda hufvuden låg det ödmjuk tillbedjan.

»Klosterklockan kallar till morgonbön. Jag måste gå», sade munken. »Bed för mig, jungfru Kerstin. Glöm det icke!»

»Ack nej,» svarade Kerstin, »men hvad vill du, gode franciskan, att jag i synnerhet skall bedja om?»

»Om en evig frid,» ljöd svaret, och med lätta steg och högburet hufvud aflägsnade sig munken.

6.

Någon timme senare stod Peter inne hos priorn. »Hvad står på?» sade denne.

»De hafva åter träffats», hviskade Peter hemlighetsfullt.

»De! Hvilka de?»

»Jungfru Kerstin och broder Johannes. Efter det han tillbragt sin natt under fri himmel, har han i morse åter sökt upp henne där borta på bärget.»

Priorn såg bestört ut. »Du har kanske misstagit dig, frater», sade han.

»Nej, ingalunda,» invände Peter med iver, »ty jag såg dem lifslefvande invid hvarandra. Anande oråd, smög jag mig till skogen vid Ketunvuori, därifrån jag tydligt kunde betrakta dem. Jag hörde dem till och med sjunga.»

»Hvad var det de sjöngo?» frågade priorn skarpt.

»Jag vet icke, högvördige pater», svarade Peter undvikande.

»Du vet!» ljöd förmannens befallande stämma.

»Pater, vredgas icke! Jag tykte, det lät som en latinsk hymn. Äfven såg jag dem trycka hvarandras händer.»

Priorn blef blossande röd. »Hvad står att göra?» sade han. »Denne Johannes är uppfostrad i klostret och har varit mig kär. Jag skulle icke vilja, åtminstone icke i början, gå med stränghet tillväga. Dessutom tror jag han är lättare att vinna genom godhet».

»Frater Ambrosius är död», sade Peter.

»Jag vet det, men hvad har det med saken att göra? — — — Ha, ett ljus går upp för mig! Du är icke rådlös, min son. Du menar, att broder Johannes kunde förrätta likvakten i klosterkyrkan i natt?»

»Ja. Medlet har ibland varit värksamt för munkar, som som råkat på villovägar», sade Peter med salfvelsefull röst och slog ned sina ögon.

»Broder Johannes har aldrig förut förrättat en dylik tjänst och är således icke härdad genom vana?»

»Nej, aldrig förut, Ingen har dött, sedan han blef munk».

»Det är sant», sade priorn. »Vi skola försöka medlet. Jag vet af egen erfarenhet, att underliga syner och fantasier vid sådana tillfällen bruka infinna sig. Kanske ingenting vidare behöfs för att föra broder Johannes till

besinning. — Underrätta honom om att han skall vaka hos den döde i natt!»

Dagen var förbi. Det var natt, mörk natt. Regnet, som under eftermiddagen störtat ned från den vårligt blida himmeln, hade upphört, men ännu blåste det starkt.

I klosterkyrkan låg broder Johannes på knä vid altarkransen. Morgonens hänförelse var försvunnen, och han kände sig åter förkrossad och olycklig. Stället, ensamheten och närvaran af den döde, som med obetäkt ansikte hvilade i en öppen kista, gjorde honom hemsk till mods. Fantasierna, som priorn förutspått, hade icke häller uteblifvit.

Ibland tykte han sig se frater Ambrosius lyfta upp sitt hufvud och med sina ihåliga ögon stirra på honom, ibland tykte han åter, att de gamla vidunderliga bilderna i taket fingo lif och med sina jättestora vingar flaxade ned öfver honom.

Det enda, som afbröt tystnaden, var vinden, som i klagande, vilda toner strök omkring klosterkyrkan och för gråbroderns öron ljöd likt i hvalfven suckande människoandar. Stundom kände han iskyla på sin panna, stundom glödande eld. Han vakade för en död, men han var själf döende. Den föregående natten ute i den kalla vårdimman hade brutit den sista återstoden af kraft och ett ungt lifs motstånd. Uppskakad till själ och kropp, nästan vanmäk-

tig af trötthet, dignade han ned på det kalla stengolfvet och klagade högt.

Så låg han länge, mycket länge, då den gamla latinska psalmen: «Dies irae, dies illa» med ens rann upp i hans minne. Med en kraftfull ansträngning åter resande sig på knä, läste han psalmen från början till slut. När han kom till värsen:

»Recordare Jesu pie,
Quod sum causa tuae vide,
Ne me perdas illa die» *)

stannade han ett ögonblick för att sedan fortsätta:

»Quaerens me sedisti lassus,
Regemisti crucem passus;
Tantus labor non sit cassus **).

»Tantus labor non sit cassus», upprepade han, och hans ande utgöt sig i brinnande böner.

* * *

*) Jesu, tänk på mig den dagen,
Du, som blef för min skull slagen,
Att jag ej förgås af lagen.

**) Trött af mycken vedermöda,
Lät du dig för min skull döda;
Skall ditt blod förgäfves flöda?

Stormen hade upphört. Det var åter lugnt och stilla, så äfven i gråbroderns hjärta. Han hade icke bedt och nalkats nådens tron förgäfves. Natten började skingras, och en strimma af den gryende morgonen trängde in genom ett af de små fönstren i klosterkyrkan och kastade en vacker reflex på det förgylda altarskåpet med jungfru Marie och Josefs, Jesusbarnets och apostlarnas bilder, utskurna i trä.

Broder Johannes öppnade matt sina ögon, och hans blick följde riktningen af den ljusa strimman. Därefter irrade den upp till målningarna i taket. Tydligt kunde han nu urskilja de fyra evangelisterna och de fyra djuren från uppenbarelseboken, men oaktadt deras fulhet hade de icke mera något afskräckande hos sig. Den med munkstil gjorda inskriptionen: »Helig, helig, helig är Herren Gud allsmäktig, som var och som är och som komma skall», hvilken likt ett band slingrade sig igenom det hela, förklarade och förskönade alt. Icke ens den döde frater Ambrosius injagade hos honom fasa. Tvärtom tykte han, att det var något fridfullt och sublimt i denna dödens närhet.

Småningom blef hans tanke mattare. Det susade och ringde för hans öron, kallsvetten betäkte hans ansikte, och hans lemmar skakades af kyla. Han tykte sig känna en mjuk, varm hand på sin panna. O, det var

jungfru Kerstins hand, som smekande gled öfver hans hufvud. Det var hennes ljufva stämma som hviskade:

»Rex tremendae majestatis,
Qui salvandos salvas gratis,
Salva me, fons pietatis» *).

En salig frid uppfylde munkens själ, och utan saknad såg han Kerstin försvinna för att lämna rum för jungfru Maria. Men, hur underbart! Gråbrodern blef knapt varse den himmelska uppenbarelse, som han så ofta bönfallit om att få skåda, för det lilla barn hon höll i famnen. »Domine Jesu Criste, rex gloriae!» sade han sakta — -- —
— — — — — — — — — — — — — —

I full strålglans lyste vårsolen in genom kyrkfönstren. Högtidligt ljöd på afstånd munkarnas gripande miserere. De kommo för att i den tidiga morgonstunden inviga frater Ambrosius' stoft till den eviga hvilan. Processionen kom närmare, sången hördes tydligare, dörren till kyrkan gick upp, och den heliga rökelsen uppfylde hälgedomen.

Men frater Johannes såg och hörde det icke längre.

* * *

*) Gud i majestätets krona,
Som oss oförskyldt vill skona,
Mildhets källa, alt försona!

Det var på Ketunvuori. I blått skiftande isstycken hade hopat sig längs stränderna och här och där på vattnet, men de fasta isfjättrarna voro borta, splittrade i milliarder stycken, och de frigjorda böljorna lekte muntert i det klara solskenet.

Det var en obeskrifligt härlig majmorgon. Luften var mild, foglarna sjöngo, och alt andades lefnadslust och vår, härlig vår.

Vårkänslor uppfylde äfven jungfru Kerstins bröst. Men ändå var hennes glädje icke oblandad, ty hon saknade broder Johannes. Hon hade nämligen hoppats att tillsammans med honom få njuta anblicken af det fria hafvet. Hon hade varit nästan säker på att han skulle infinna sig i dag. Men han kom icke, ehuru hon väntade ganska länge.

Litet missmodig beslöt hon att gå och kastade ännu en sista afskedsblick på de glittrande vågorna, då det dämpade ljudet af klosterklockan tonade genom rymden. Kerstin lyssnade. Det var så sent, att ringningen ej kunde gälla morgonbönen, således bebådade den något annat, men hvad? Hade någon klosterbroder åter kallats hädan? Hon lyssnade för andra gången. Det var en själaringning. Hon kunde icke misstaga sig därpå.

Utan att hon visste hvarför, kände Kerstin en smärtsam, stickande känsla i sitt hjärta. Var det väl för att denna påminnelse om dö-

den stod i så bjärt kontrast till den glada, ljusa vårmorgonen med dess blåa himmel och böljande sjö. Kerstin dolde ansiktet i sina händer och bad varmt för den dödes själ, hvarefter hon i stilla tankar återvände till hemmet.

I dörren till deras bostad var hennes moder, fru Ursula, henne till möte.

»Jag har goda tidender, min dotter», sade hon.

»Jag har ju sagt, att vi kunde vänta det bästa, blott sjön skulle gå upp», sade Kerstin och log. »Hvad höres, moder?»

»Kristian Tyranns makt är bruten. Min make, din fader, är fri, och vi hafva genom Gustaf Vasa att emotse lugn, samvetsfrid och ro för vårt folk. Med det första skola vi återvända till Sverge».

»Gud vare lofvad!» utropade jungfru Kerstin af fullaste hjärta. »Hvem har hämtat dessa budskap?»

»Ett ridande bud från Åbo», svarade fru Ursula. »Men jag har ännu en nyhet».

»Är äfven den god, kära moder?» frågade Kerstin.

»Nej. — Det beror dock på, från hvilken sida man betraktar saken». Fru Ursula såg sin dotter ömt och sorgset i ögonen.

»Säg fort, moder, dyra moder», bad Kerstin.

»Broder Johannes, som du ofta talat om, har dött i natt».

Kerstin blef hvit som snö, men sade icke ett ord.

Fru Ursula fortfor: »Det berättas, att han förrättat vakten vid frater Ambrosius' lik, och att munkarna i dag på morgonen funnit honom död i klosterkyrkan».

Icke ens nu gick ett ljud öfver jungfru Kerstins läppar, men hon kastade sina armar kring moderns hals och grät bittert.

1883.

SAUL.

(SILHUETTER FRÅN EN KONSTNÄRSKOLONI).

1.

Fröken Rein var omkring 50 år och således icke mera ung. Men hon var glad och spänstig till lynnet och vid goda krafter, en femtonårings krafter, påstod hon själf. Hon var den älsta inom kolonin och behedrades med benämningen »mutter», för resten den, som höll ihop det hela.

Hon hade rest mycket, var ovanligt fördomsfri och brydde sig aldrig om hvad folk sade eller tänkte om henne. Lifvet skulle bli altför tråkigt, om man fäste sig vid dylikt, menade hon.

Alla höllo de af henne, och alla gingo de hos henne. Ty därtill var ingen bjudning eller extra påtryckning af nöden. Det föll sig så naturligt, att »mutter» höll hof.

Äfven i kväll hade alla infunnit sig, såväl damer som herrar.

Herrarna voro till antalet två.

Där var Kalle Lindstedt, som ända till sitt femtonde år suttit på sin faders, skräd-

daremästaren Lindstedts bord och sytt kläder åt byfolket, men som ändå icke låtit sig hindras af sitt ungdomsarbete att bli en duglig genremålare, sedan en mecenat i hans hemsocken en gång gjort den upptäkten, att han hade mera talang att föra ritstiftet än nålen.

Och där var Göran Roos, »den vidt bereste», han som flackat halfva världen omkring för att studera hafvet.

Damerna voro obestridt i majoriteten, jämt dubbelt så många som herrarna.

Utom fröken Rein fans Hildur Gråberg. Och så Ina Rahm och Gertrud Ekegren.

Hildur Gråberg drömde om att bli en annan Angelika Kauffman. Men — det var nu icke hennes fel — värkligheten hade hittils visat oroväckande små tendenser att uppfylla hennes förhoppningar. Rättvisan till heder må det därför framhållas, att hon icke helt och hållet drömde bort sin dag. Hon var en pigg liten fröken, som ännu mera tykte om att munhuggas med de otäcka herrarna.

Ina Rahm var på alt sätt stillsammare. Hon var endast elev vid konstföreningens ritskola i Helsingfors och talade ej om hvad hon drömde. Men hon talade nu icke om mycket annat häller.

Fröken Rein disponerade öfver tvänne rum. Båda var små och låga i taket, som det brukas i skären, men på sitt sätt trefliga.

Den stora spiseln i stugan var nyss hvitlimmad och den väggfasta bänken, som löpte kring rummet, hade vid samma tillfälle fått en extra påstrykning,

Taket och väggarna voro märkta af ålder och rök, men det var just det som var pikant, tykte fröken Rein.

På ett stort, rödmåladt bord i ett hörn af stugan hade Kalle Lindstedt klifvit upp. Det var en företrädesrättighet, den han som gammal skräddare med mycket allvar höll på.

Brunstekt af solen och skinande af välmåga satt han där utstyrd i en gammal sjömanskavaj, som han tillbytt sig af en fiskare mot en filthatt, en stärkskjorta och en svart bonjour.

»Ett godt kap», skröt han för alla.

Framför sig hade han knutit ett stort lärftsförkläde, emedan han lofvat fröken Rein att vara dejourerande köksmästare i kväll, då teet, som kokade i en kastrull öfver elden, skulle serveras.

En motsats till honom var Göran Roos, en dandy ända ut till fingerspetsarna, men älskvärd och högst obetydligt själfkär. Vårdslöst stödande sig med vänstra handen mot en käpp, stod han framför den hvita spiseln och ritade med ett kolstycke silhuetter af de närvarande.

Den knappa belysningen från tvänne i buteljer instuckna ljus och elden på härden egnade sig särdeles väl för denna art af konstproduktion.

Här var »mutters» profil med den höga pannan, den långa näsan och den något utskjutande hakan.

Roos förklarade själf att silhuetten var ett mästerstycke, men »mutter» protesterade. Där var icke ett drag som utvisade, att hon var sin fars dotter, den för en utmärkt vakker karl ansedde generalen.

Några fina, lätt buktade linjer bredvid denna bild gåfvo en svag antydan om Ina Rahms täcka profil. Obarmhertigt karrikerad som den var, väkte den ohäjdad munterhet.

Så var det Hildur, enligt konstnärens förmenande i en stil à la Donatellos madonnor.

Det märktes tydligt, att han med förkärlek uppehållit sig vid denna silhuett, men han påstod själf, att det var förtal. Hildur försökte förgäfves att ej se smickrad ut.

Och så skulle Gertrud Ekegren sitta.

Hon var lång och smärt till växten med kraftfulla, proportionerliga former. Hennes hy var klarhvit och frisk, det kortklipta håret mörkbrunt. Ögonen, stora och glänsande, växlade ofta färg. Näsan var af oregelbunden form, munnen fyllig, tänderna hvita och jämna.

Hon var klädd i en mörkröd trikåtröja i sjömanssnitt, vid öfver bröstet och med en stor nervikt krage, som lämnade halsen fri. Kjolen var i mörkaste ultramarin.

Sådan hon satt där i tillbakalutad ställning med den hvita spiselmuren som bakgrund och belyst af det rödgula, fladdrande eldskenet från härden, var hon strålande vacker i sin ungdoms friska fägring.

Roos gjorde sig ingen hast.

Han var för mycket artist, för att ej tilltalas af detta konstvärk af kött och blod, som han hade framför sig. I det han lade hufvudet på sned och kisade med ögonen, stod han och betraktade den unga flickan med blickar, som blefvo alt varmare.

Kalle Lindstedt lät höra ett undertrykt brummande, och Hildur Gråbergs mun förvreds af ett leende, som ej var vackert.

Litet otålig blickade Gertrud upp och fick ställningen klar för sig.

»Det förefaller, som om jag inte skulle anses värdig att förevigas af ert kolstycke, herr Roos», sade hon och reste sig, medan en svag rodnad drog öfver hennes kinder.

»För all del, fröken, tag ej illa upp, om jag för ett ögonblick glömde, hvarför ni egentligen satt för mig. Jag glömde skämtet med silhuetterna för att på allvar studera er

som modell. Vill ni ej unna mig en seance till?»

Men Gertrud hade redan tagit plats på ett annat ställe i rummet. Hon var ej längre lifvad för saken.

Hildur hade i förbigående fält ett yttrande, att ingenting vore mera önskligt än en renässans inom konsten, ty i främsta rummet är det dock antiken konstnärerna hålla sig till, och i våra dagar vet man ej af annat än naturen, naturen.

Gertrud blef ifrig.

»Kom icke och tala med mig om antiken», sade hon, »ty jag är hjärtligt trött vid den. Dessa skapelser från en länge sedan förgången period kunna vi beundra som konstvärk, men att taga dem till förebilder, nej, jag tackar! Jag skulle aldrig göra det, om jag vore bildhuggare».

»Icke ens Venus från Milo»? sade Kalle Lindstedt med ett knipslugt leende. »Ni skulle kanske föredraga »Backstugu Maja» som modell».

»Ja. Och hvarför skulle jag inte det?»

»Emedan kvinnan i ett äldre stadium är oskön. Formerna äro för mycket utvecklade och huden skrynklig», gendref Roos.

»Ni vill icke förstå mig», utbrast Gertrud förtrytsamt. »Det är ej en skönhetsvärkan i den mening ni tar det, herr Roos, jag skulle fram-

kalla med »Backstugu Maja». Men tror ni inte som jag? Om jag finge den stela marmorn att uttrycka så mycket armod, så mycken undergifvenhet, så mycken vanskötsel som den, hvarom hela hennes sorgtyngda uppenbarelse talar, tror ni inte, att en gnista af det varma deltagande jag känner för hennes olycka då också skulle meddela sig åt åskådaren? Är inte den skönhetsverkan hög och ädel, som väcker till lif de skönaste känslor? Jag älskar och återger naturen, värkligheten därför, att jag tror om min konst, att den endast då skall kunna åstadkomma varaktiga skönhetsintryck. Fosterlandskärlek, rättvisa mot de förtrykta, upplysning alt kan jag predika i och genom konsten, som därför inte behöfver förlora något af sitt ideella väsende».

* * *

Det händer stundom, att en sofvande plötsligt vaknar upp med en känsla af förskräckelse, emedan han under sömnen haft en förnimmelse af att någon betraktar honom. Efter att hafva vridit sig under obehaget af denna förnimmelse, har hans ansikte erhållit ett alt mera plågadt uttryck. Det rycker till vid hans mungipor och ögonlocken darra nervöst. En sprittning genomilar hans lemmar, och sömnens förtrollning är bruten. Den hemlighets-

fulla makten i en annans öga har på honom utöfvat sitt inflytande äfven under det medvetslösa tillstånd af hvila, i hvilket han befann sig.

Det var någonting liknande Gertrud erfor, då hon hastigt vände om hufvudet och blickade mot dörren.

Utan att någon lagt märke därtill, hade ännu en person inträdt i stugan. Lutad mot väggen, hade han länge stått och fixerat Gertrud.

Hans nästan svarta ögon hade ett tungsint uttryck, som endast stundom, medan *hon* talade, ljusnade, för att sedan åter liksom vissna bort. Han hade en högväxt gestalt, som om den icke varit så hopsjunken och ingifvit ett så oemotsägligt intryck af trötthet, utan tvifvel skulle värkat imponerande. Ansiktet bar ädla drag, men den bleka hyn och de fast hopprässade läpparna, värkade, att intrycket af hans utseende i längden blef hårdt och otillfredsställande.

Det var Konrad Rang, kolonins »olösta gåta».

En dag för någon vecka sedan, hade han, oväntad och oombedd af alla, uppenbarat sig på orten. Ingen kände honom. I början hade han skygt hållit sig undan kolonin, men på den allra sista tiden syntes han där rätt

ofta, tyst och stillsam, ingen till besvär, men ingen häller till glädje.

Han kallades efter en af Elsters noveller »den främmande fågeln».

Då han märkte, att han observerats af Gertrud, tändes i hans ögon en strålglans, som blef alt mera intensiv och brännande.

Gertrud kände sig orolig och försökte att se åt annat håll. Hon såg på den hvita spiselmuren med de svarta kolstrecken och på halmkronan i taket. Men hennes blickar drogos åter till Rang.

Med ett kraftigt bemödande att synas obesvärad sade hon slutligen:

»Hvarför står ni så ensam vid dörren, herr Rang? Här är nog plats äfven för er».

Ja, det fans nog plats. »Mutter» reste sig. Kalle Lindstedt hoppade ned från bordet.

Idel solsken och vänlighet mötte Rang från alla håll, då han nu steg fram. Det var som om hvar och en i sällskapet hade velat godtgöra sin försumlighet att icke förut hafva märkt honom.

Men Rang var icke sällskaplig i kväll. Han var mer än någonsin den »främmande fågeln». Han kände sig ensam i denna glada konstnärskrets, den han likväl icke kunde slita sig ifrån genom att helt enkelt resa sig upp och gå.

Och så blef han viljelöst kvar hela kvällen.

2.

Sällskapet var skingradt. Hvar och en hade begifvit sig hem till sig.

Det var sent lidet på kvällen.

Hafvet dånade och uppe i talltopparna susade det melankoliskt. Genom de i tu rifna molnen syntes stjärnornas matt glimmande eldskrift. Från klippskäret hördes fiskmåsarnas hesa skri. Från skogen nattskärrans spinnande läte. Luften var mättad af fukt. Marken våt af regnet.

Denna julinatt hade någonting af september i sig, en dyster, höstlik stämning. En sådan natt väcker till lif för länge sedan grafvade tankar och minnen och kommer hjärtat att längta efter sådant, som det aldrig kan nå.

Längs den ensliga skogsvägen vandrade Rang. Vägen slingrade sig fram öfver bärg och dalar, genom kärr och moras, ibland tätt utmed stranden helt nära vattnet, så åter längre bort.

På en del ställen var den jämn och slät, täkt med brun barr. Den hade furorna skakat ifrån sig i tjocka, mjuka lager. På andra

ställen var vägen ojämn och tätt besatt med stenar af gneis och glimmer. Här och där sjönk foten djupt ned i fin, med små hvita snäckskal uppblandad hafssand. Så växlade det oafbrutet om hela vägen framåt.

Rang gick med långsamma steg för att icke snafva mot vägens ojämnheter, dem han otydligt skönjde, ty natten var skum och därtill var det mörkare här inne i skogen, än det hade varit på mera öppna platser.

I skogen! Var han då värkligt i skogen? Ja, med sin person. Men med sina tankar var han långt, långt borta — — —

Det var en stor trädgård med väl ansade gräsmattor af raygräs och timotej. Rosenbuskarna voro öfversållade med blommor, röda som rodnaden på en ung flickas kinder och hvita som snö. Jasminer och näjlikor, reseda och liljor, alt var i blom och doftade.

Mellan frodiga grupper af jättemajs, amarantus, ricinus och pampasgräs, prunkade georginer i olika färgskiftningar, i karmin, i lilas och rosa, medan blomstermattor af mörkblå lobelia, silfverhvit salvia och gul pyretrum i grant utskurna figurer visade prof på hvad den modärna teppichkulturen förmår åstadkomma.

Och midt i denna färgprakt och rikdom af blommor och växter stod det stora hvita i villastil uppförda huset. Fönstren voro öppna

och de ljusa, med rödt kantade markiserna fladdrade lätt för vinden, som kom med frisk skogsdoft från parken och med berusande blomsterångor från trädgården.

Ute på verandan, beskuggad af vildt vin och kaprifolium, satt en ung skön kvinna, blek och med ett oroligt uttryck i de stora mörkbruna ögonen, där hon med blicken följde en liten gosse, som sprang och lekte inne i rummen eller ute i trädgården. Det var någonting så ängsligt spörjande i denna blick, att den lille ibland med en obetvinglig känsla af oro måste springa fram till henne och fråga, om hon var rädd för något, om hon väntade, att den stora gamen, som fans i bilderboken, skulle komma och hugga tag i honom, för att föra honom upp i bärgsskrefvan till mat åt sina ungar.

När han frågade så, kunde hon häftigt slå armarna kring hans hals och kyssa honom gång på gång, tils han förskräkt började gråta.

Stundom kunde det hända, att hon midt i natten smög sig till hans bädd och väkte honom Han hade klagat i sömnen. Hvad felades honom?

Hon frågade så länge och envist, tils han tykte sig ha drömt de rysligaste drömmar, darrande af ångest för de syner han trodde sig se.

En våt trädgren slog Rang i ansiktet. Han tog plats på en sten.

Hurudan uppfostran hade han då egentligen fått? Modern hade varit ytterligt svag för honom. Fadern, som sällan var hemma, gaf efter i alt hvad hon ville. Äfven däri, att han icke skickades i skola utan undervisades hemma af lärare.

Men det hade icke varit något allvar med denna undervisning. Han var så klen, hette det och fick icke ansträngas. Därtill var han rik och behöfde ej genom arbete sörja för sin existens. Någon kraftyttring kom aldrig i fråga. När han någon gång ville göra sin vilja gällande och försöka att på allvar börja med något, höll man honom ängsligt tillbaka. För all del ingen ansträngning!

Så växte han upp till yngling och blef man, och så kom det där förfärliga — — — Lifvet blef för honom ett lif utan mål, utan hopp och glädje.

Han hade studerat och rest mycket och druckit ur nöjets bägare, tils han blifvit öfvermätt. Men hvad hade han i behåll? Intet. Inom honom kändes det tomt och dödt.

Var då alt tomt och dödt inom honom? Var hans känslolif fullkomligt sköfladt, lifvet utan alt intresse?

Med en till sjuklighet stegrad nyfikenhet gjorde han sig dessa frågor. Det var för ho-

nom en plågsam själfanalys, som icke var ny, men hittils varit utan resultat.

Till sin förvåning märkte han nu, att det fans en, för hvilken han intresserade sig mera än för andra, en enda, som kom honom att för en stund glömma sig själf.

Denna enda var Gertrud Ekegren. Dårande vacker trädde hon för honom. Ögonen strålade, läpparna logo. Och med en känsla af namnlös fröjd sträkte han sina armar ut mot henne. Hon skulle lära honom att lefva, hoppas och — älska.

En känsla af vår och ljus drog genom Rangs själ. Han lämnade sin plats på stenen och gick med spänstiga steg skogsvägen tillbaka.

Det hade ljusnat i öster. Morgonen grydde.

3.

Några dagar därefter träffades Rang och Gertrud på en ängsbacke, där den senare trots solhettan och värmen promenerade af och an med ett mycket fundersamt utseende.

»Det ser ut, som om viktiga planer skulle hvälfva sig i ert hufvud», sade Rang, sedan han hälsat, och såg småleende på henne.

»Ja visst», skämtade Gertrud. »Jag går och tänker på Hovings stipendium, som jag ansökt. Tänk, om jag skulle få stipendiet och kunna resa till Italien».

»Ni, antikens afsvurna fiende, ni vill till Italien?»

»Ja, ty där är mycket att lära och jag vill ej försumma något, som kan föra mig framåt på konstnärsbanan. Ni skall tro, herr Rang, att jag vill göra mitt land hedradt och äradt genom att kunna återgifva dess natur och folk. Jag vill i min mån bidraga att göra det kändt ute i världen, där man i många afseenden har underliga och oklara föreställningar om oss».

Gertrud talade gladt och med tillförsikt likt den, som icke ännu pröfvat sina krafter, utan tror och hoppas alt.

Rang blef ironisk.

»Ni vill till Italien», sade han, »för att sedan kunna återgifva Finlands natur — hm — och dess folk. Ni får lof att medge, att det där för en vanlig människa som jag inte kan undgå att förefalla något inkonsekvent».

Gertrud rodnade häftigt.

»Ni vill inte förstå mig», sade hon. »Jag längtar till Italien för att få vara en tid i konstens hemland, för att ur de stora mästarnas värk insupa och stärka min glödande kärlek till det arbete jag valt. Ty jag inbillar mig,

att denna kärlek där skall framstå mera innerlig, därför att de gamla idealen voro mera öfversinliga än vår tids. Men det skulle inte rubba min tro på det värkliga lifvet, som jag älskar, och dess betydelse för konsten».

»Så är ni ändå i grunden mera ideelt anlagd», inföll Rang, »än er på värkligheten sig stödande konst. Bah, hvad är värkligheten annat än en rå och ful frånsida af det bästa och skönaste ni drömt och längtat efter».

»Jag ideelt anlagd?» sade Gertrud. »Ja visst. Men det är lifvet som är mitt ideal. Ni låter det värkliga lifvet, då ni dömer det, träda för nära inpå er. Man måste gå utanför sitt eget jags trånga synkrets och se på lifvet med förstående ögon».

Rang sade ingenting. De gingo båda en stund tysta. Så började Gertrud på nytt:

»Men det är inte sagdt, att jag får Hovings stipendium. Vi äro många, som anmält oss. Bland dessa många är Kalle Lindstedt en. Det läste jag i tidningarna i dag. Jag viste det inte förut.

»Å, det vore ju tråkigt, om han skulle komma i fråga», sade Rang.

»Tvärtom», sade Gertrud ifrigt. »Jag skulle unna honom det så gärna».

»Ni är ädelmodig!»

»Hur så, han är ju min vän».

Rang log satiriskt.

»Hvad ni är blodung, fröken Gertrud! Ni tror då på vänskap?»

»Tror då inte ni på vänskap?» sade Gertrud med lägre stämma.

»Till en vis grad. Jag håller nämligen för, att det egentligen icke äro vi själfva — åtminstone icke helt och hållet — som sluta vänskapsförbindelser, utan endast vissa delar eller »sidor» af vårt jag».

»Jag är värkligen så dum, att jag ej förstår hvad ni menar», sade Gertrud.

»Jo, ser ni» — Rang såg helt upplifvad ut — »nu har jag t. ex. i vännen A. träffat en person, som har samma bekymmer som jag, låt vara penningebekymmer. Vi sympatisera i allmänhet, men det vi mest samtala om är i alla fall den kinkiga frågan, hur vi skola rädda oss ur vår förlägenhet. Vi planera om framtiden och bygga luftslott, som innebära vår slutliga bärgning. Vi placera de imaginära pengarna tillsammans, och så lära vi känna hvarandra — för den snöda slantens skull. — Vännen B. är däremot kär. Han lefver icke på jorden, förstår ej att uppskatta mina pekuniära bekymmer. Men när jag börjar gnola på den populära melodin till »Das ist die Liebe», då förstår han mig. Hans ögon tindra, han trycker min hand och faller in i den ljufva sången».

Gertrud såg nästan förskräkt ut.

»Jag har icke tänkt mig vänskapen sådan», sade hon. »Den jag en gång anser för min vän, åt den gifver jag mig helt och vill ej veta af några »sidor».

Rang såg dyster ut.

»Ni är således icke nöjd med min i sidor indelade vänskap?» sade han.

»Nej», svarade Gertrud kort.

»Och ändå tror jag mig ej ha orätt. Blir man altför förtrolig med en vän, förlorar man i värde för honom. Man blottar sin skröplighet, och den kan den skröpliga vännen ej i längden hysa fördragsamhet med. Jag går så långt, att jag säger: att fullkomligt känna en människa, det är att fördöma henne. — Förstår ni nu nyttan af mina sidor?»

»Nej, och jag vill inte förstå den». Gertrud var upprörd. »Jag vill inte förstå den, ty det käns med detsamma, som skulle jag få en isskorpa kring mitt hjärta».

Hon drog djupt efter andan. De hade under sin promenad kommit till torpet, där hon bodde. Hon nickade tankspridt åt Rang och skyndade in.

4.

(Bref från Göran Roos till hans vän redaktören.)

Broder Robert!

Du vill hafva nyheter för tidningen från vår konstnärskoloni. Nyheter, säger du, jag säger dumheter. Tror du, att jag låter pumpa mig läns på nyheter, innan vi hafva någonting färdigt, som är värdt att tala om för allmänheten. Om du skulle vända dig till hvem som hälst af oss, tror jag du finge samma svar, ty inom vår koloni råder en solidaritetskänsla, hvilken är så mycket mera förvånande, som kolonin är sammansatt af olika genus.

Som tidningsmänniska får du således tills vidare icke veta någonting, men som gammal vän skall du undfägnas med ett och hvarje härifrån. Du känner nästan oss alla, åtminstone par renommé, eftersom vi höra till dem, hvilka omtalas i tidningarna, vare sig att det gäller godt eller ondt.

Att vår vistelse här ute på skäret är angenäm för alla, tar jag för afgjordt, ehuru jag icke frågat någon därom. Eljes skulle

icke fina fröknar, som äro vana att sofva på dunbolster och med sidentäcken, hålla till godo med Brita mors rörtofskuddar och grofva ryor. Vissa herrar, vana vid societetshusmiddagar och fina viner, skulle inte häller dag ut och dag in sluka ofantliga portioner af gräslökspäckade aborrpinnar och filbunke.

Inom kolonin går alt ut på att »studera.» För närvarande ligger fröken Rein med sin stora röda parasoll öfver sig framstupa i sanden för att göra en närmare bekantskap med Linaria vulgaris, hvars stela gula blomstjälkar hon skall föreviga på sitt lilla strandparti. »Mutter», som vi kalla henne, älskar för resten vådliga ställningar. Härom dagen upptäkte jag henne högt uppe på ett plank, därifrån hon ramlade ned, innan jag hann erbjuda henne min hjälp. Hon var på planket för studier naturligtvis.

Och fröken Gråberg. En dag befann hon sig ända till knäna i ett kärr. Af förskräckelse hvit som en snöflinga, skrek hon värre än en gorilla i Indiens skogar. Hvad hade hon äfven i kärret att göra? Jo, bevars, hon studerade.

Kalle Lindstedt, som du känner lika väl som jag, är för närvarande riktigt i sitt element. Han går dagen i ända och småsjunger med sin skrofliga bas, hvisslar, skrattar och gör bekantskaper med fiskarfolket. Jag

tror, att han i tysthet går och hoppas på Hovings stipendium. Jag vet intet, men jag tror så. Det är någonting spänstigt och muntert i hela hans väsen, som kan göra en afundsjuk. Med stora raska drag har han gjort det första utkastet till en kyrkointeriör. Dessutom har han en fiskare, en ung kvinna i brudskrud och några lekande barn under arbete.

Och slutligen — Göran Roos!

Jag vill gifva dig en liten bild. Ljusa strimmor på himmeln i väster. En hvit molntapp, som ena minuten har formen af en elefant och den andra ser ut som Jupiter med sin treudd. Solen bryter fram ur molnet, stor, röd och varm, och kastar en skimrande reflex på den sakta gungande vattenytan, begränsad af horisonten.

En grå bofällig strandbod. En bänk mot den lutande väggen. På bänken tvänne gestalter. En ung flicka med mörka ögon, blek hy och svart pannlugg. Han har en ljusgrå filthatt på hufvudet och ljusa sommarskor på fötterna. Hon barhufvad och med en hvit genombruten ylleschal kastad öfver skuldrorna. Han ser förtjust ut. Hon låtsar icke märka det, men sneglar emellanåt på honom för att hastigt vända bort hufvudet. Han sväljer och sväljer likt en person, som har difteri, och får ett alt olyckligare utseende. Så talar

han. Hon småler, och så småler äfven han och ser med ens ut som en triumfator — — — Så långt har det gått. Men jag hoppas till Gud, att det inte skall gå längre, fast jag uppriktigt sagdt måste frukta det värsta.

Om lilla fröken Rahm är icke mycket att säga. Hon är en täck ung flicka, som, efter hvad jag tror, aldrig kommer att gå långt på konstnärsbanan, men om jag ej profeterar orätt, en vacker dag blir en snäll liten hustru åt en hederlig karl med ämbete och säkra inkomster. Hon bor med fröken Rein och följer henne som skuggan, hvarför hon kallas »mutters adjutant».

Återstår ännu att nämna Gertrud Ekegren, en hänförande vacker flicka, som jag när som hälst kunde bli kär i, om hon ej vore så förtvifladt självständig. Hon umgås med »tankar» och sådant där, du förstår. De friska hafsvindarna blåsa för resten bort alla erotiska stämningar. En och annan älskogsbacill kan visserligen ibland förirra sig hit, såsom du redan funnit, men jordmånen är i regeln icke lämplig för vidare utbredning.

För att dock återgå till Gertrud, studerar äfven hon på sitt vis, ty hon är en mycket entusiastisk konstnärinna, men jag tror hon studerar lika mycket människohjärtat som naturen. Så ser det åtminstone ut, ty hvarje morgon ses hon regelbundet taga sig en skogs-

promenad med den »främmande fågeln», en viss herr Rang, som har Sauls mörka ansikte och Sauls onde ande i sig. Han hör icke till vår koloni, men dess värre har han förstått intaga en viss ställning här. Det är för resten en karl, som man ej blir klok på och kommer närmare. Likt en gåfva från himmeln blef han oss beskärd utan någons vår förskyllan. Ibland gör han sig osynlig för flere dagar. Han ströfvar då omkring i näjden eller är ute på sjön och uppehåller sig hvem vet hvar. Ett faktum är, att när han kommer fram, ser han ut, som om han vistats i en grafkammare.

Till och med inom vår fria konstnärskoloni hafva hans och Gertruds långa skogspromenader väkt sensation. Damerna undra och undra och herrarna — — — hm — — — För att du ej må tro, att jag är svartsjuk, när jag skrifver detta, vill jag som ett motbevis framhålla, att jag har sympati för honom. För Gertrud har jag berömt honom, som en intressant personlighet. Tänk bara så hjältemodigt! Jag ångrar mig nästan, då jag ser hvartåt det lutar, men som sagdt, svartsjuk är jag inte, åtminstone ej med mitt förnuft — — —

Hvad mitt eget jag för öfrigt beträffar, studerar jag hafvet i morgonbelysning, middagssolsken och aftonskymning. Du vet, att jag älskar detta våta, oroliga element mer än någonting

annat. Det oaktadt förmår jag icke fästa det på duken, som jag ville. De tunga, mörka vågorna lyckas mig bättre, men det genomskinliga, kristallklara vattnet — himmelska makter, hvad det vållat mig bekymmer.

Våra penningetransaktioner hoppas jag du sköter om enligt förut gifna anvisningar. Vi konstnärer äro ett mycket fattigt släkte, men så röna vi ock föga uppmuntran här hemma. Det vi producera har man icke råd att köpa, och där man har råd icke lust.

Nu farväl! Hälsa bekanta, och glöm ej vännen

Göran Roos.

5.

Sommardagarna gingo den ena efter den andra.

Konstnärerna voro outtröttliga att göra utkast och studier. Dessemellan företogo de sig ofta utflykter till sjös och till lands och tyktes finna sig väl af det enkla naturlif de förde.

Det var tidigt en morgon. Gertrud satt allena på en sten vid stranden. Hon hade tagit en bok med sig, men hon läste icke. Hon såg drömmande ut öfver hafvet.

En fiskmås stod på en klippa i sjön och speglade sin snöhvita fjäderskrud i det blanka vattnet. Den vackra fågeln vände behagfullt på hufvudet och plockade sig med näbbet. Plötsligt höjde den på vingarna och flög bort, skrämd af det alt tydligare ljudet af fotsteg på stranden.

Det var Rang som kom. Gertrud såg leende upp och besvarade hans hälsning.

Han tog plats bredvid henne.

»Jag sitter ned, utan att bli ombedd», sade han.

»Det behöfs inte häller. Ni vet ju, att all konvenans är bannlyst härifrån. Den skulle för öfrigt föga passa tillsammans med fisklukt och hafsnatur».

Gertrud skrattade, ett lågt, melodiskt skratt, hvilket klingade som en tjusande musik i Rangs öron.

Äfven Rang log. Han såg friskare och gladare ut än för några veckor sedan.

»Hafsnatur», upprepade han, »en sådan person som ni kan ej ha en mera passande infattning».

»Skall detta vara en komplimang? Då ber jag er att inte fortsätta. Hvarför skola också vi förstöra alt med att vara — konventionella?»

Gertrud borrade klackarna af sina skor i sanden och såg ett ögonblick fundersam ut,

»Jag vet inte, hur det kommer sig», fortfor hon, »men det har nu en gång blifvit så. De flesta människor träffas och träffas åter, synbarligen endast för att säga hvarandra saker, som icke kunna vara af egentligt intresse. Skall ni nu också sälla er till detta ledsamma slag af människor?»

Rang betraktade henne, utan att på en stund säga något. Så började han plötsligt att tala. Efter att ha gifvit en flyktig teckning af sin barndom och sitt hem, berättade han om sina resor och det myckna han erfarit.

Han hade talat i samma ämnen förut, men icke på samma sätt! I alt hvad han sade låg det som en underström af oro och sorg, en oro, som fört honom likt den vandrande juden från ställe till ställe, och en sorg, i hvilken det fans någonting hopplöst. Det var som hvart ord haft en dubbel betydelse, som hvarje mening blifvit sagd endast till hälften.

Han talade om ödet. Ingen kan undfly eller strida mot det. Det gäller blott att underkasta sig och resignera.

Gertrud opponerade sig.

»Ett passift öfverlämnande! Å, det duger icke. Så länge man har en gnista värme i kroppen, så länge en enda muskel är i stånd att funktionera, så länge är det ens plikt att strida och icke underkasta sig».

»Vill ni hjälpa mig att strida?» sade Rang med ett vekt tonfall i sin stämma.

Gertrud hade blifvit blek.

»Hvar och en måste själf kämpa sig igenom», sade hon efter en paus. »Andra kunna vara till föga nytta därvidlag».

»Talar ni af erfarenhet?» frågade Rang.

»Nej», kom det dröjande, men ärligt fram. »Jag har hört andra säga så och återfunnit det i böcker».

»I böcker!» utbrast Rang bittert. »Ja visst! Det är ju äfven bäst, att hvar och en går sin egen väg. Då generar man åtminstone ingen».

De stego båda upp och gingo tysta vid hvarandras sida.

Gertrud var missnöjd med sig själf. Hon föreföll sig så kall och hjärtlös, och likväl fick hon ej ett ord af vänlighet och deltagande öfver sina läppar.

Rang å sin sida kände det, som om äfven han erfarit en missräkning. Gertrud hade icke förstått honom. Hon, som lefde uteslutande för sin konst, hon kunde ju icke uppfatta obetydliga känslor och sorger. Hur kunde han också vänta det! Och dessutom var det ju orätt af honom att låta den skugga, som hvilade öfver hans lif, tränga in i en annans, för att måhända göra det olyckligt.

Då hördes plötsligt Kalle Lindstedt sjunga med sin kraftiga bas:

»Hun er söd,
Hun er blöd,
Hun er smal om sitt Liv,
Hun er böjelig
Og föjelig
Og rak som et Siv.
Hendes Kind er saa lind
Og som Rosens saa varm.
Hun er nysselig og kysselig paa Mund,
Haand og Arm.

Og saa Kjaek
Som en Baek
Mellem Blomsternes flok
Glimter Öjets Blink
Fornöjet, flink
Bag nödbrune Lok.
Hendes Röst
Er min Tröst
Midt i Sorgernas Nat.
Al den Herlighed
Og Kjaerlighed
Er min söde Skat».

Sången i munter valstakt ljöd befriande för Gertrud, som påskyndade sina steg för att möta Lindstedt.

Han hade tagit sig ett sjöbad och kom nu med den röd- och hvitrandiga, engelska badhandduken på armen, uppfriskad och vid ypperligt lynne, emot dem.

»Fröken Gertrud och Rang på morgonpromenad», skämtade han, »mjuka tjänare!»

Gertrud sällade sig till honom. De hade i allmänhet mycket att tala med hvarandra.

Lindstedt hade dagen förut tillsammans med Göran Roos besökt en aflägset liggande ö. Hvad han hade mycket att berätta därifrån! De hade träffat på flere stenkummel, hvilka påstodos under stora ofreden hafva tjänat flyktingar till bostäder.

Roos och han hade beslutit att vid tillfälle undersöka dem. Där kunde finnas skatter förborgade. Och funnos där skatter, skulle de dela med sig äfven åt Gertrud.

Hon var mycket nöjd. Hon pratade och skrattade. Rang, som kände sig öfverflödig, aflägsnade sig.

Men under det Gertrud skämtade och var glad, erfor hon en ängslig, tryckande känsla.

På flere dagar var hon ej i sällskap med Rang. Hon undvek honom, och äfven han tyktes undvika henne.

Hon ville icke vidare tänka på honom, men hon öfverraskade sig gång efter annan med att påminna sig hvarje ord han yttrat

under deras sista samtal och hvarje skildt uttryck i hans ansikte.

Hon försökte att måla och fördjupade sig för en stund däri, men så kastade hon pensel och palett ifrån sig. Hon tänkte åter på Rang.

Han föreföll så människofiendtlig och skygg och var därtill utan all lust för arbete. Han hade ju själf flere gånger sagt, att ett regelbundet arbete vore för honom en plåga. Han var en olycklig, som sörjde, dyster till lynnet och med en tung syn på lifvet.

Hvarför reste han då icke sin väg? Han skulle dröja endast några dagar och hade dröjt i veckor. Hvad hade han egentligen där att göra? Ingen skulle sakna honom, om han reste.

Gertrud försökte reta upp sig till en förtretad sinnesstämning, men det ville ej lyckas.

En afton gick hon halfva vägen till båtbryggan, där Rang satt och metade. Så vände hon om. Hon kunde ej förmå sig att gå ända fram. Och ändå längtade hon efter att få se honom och tala med honom.

Så, en dag efter middagen, tog hon mod till sig och gick ända fram till honom, där han stod och gjorde loss sin båt.

»God dag, herr Rang! Får jag komma med?»

Rang såg upp och en glädjeblixt lyste i hans ögon.

»Visst får ni det». Och han tillade saktare. »Gärna!»

Gertrud hoppade i båten.

»Ser ni, jag är inte rädd».

Rang tog plats vid styret. Gertrud satt på toften framför. Vinden spände ut seglen, och båten tog fart.

»Hvart skola vi fara — till båken?»

Rang nickade med hufvudet.

»Ja, vinden ligger bra för en färd dit».

Nöjet att segla upplifvade Gertrud. Hon blef mera sig själf och mera språksam.

»Jag trodde aldrig, att ni var en så duktig sjöman, herr Rang», sade hon.

Han smålog.

»Och ändå vågade ni er ut med mig. — Ni skall veta, att det funnits en period i mitt lif, då jag hade passion för alt hvad sport hette».

»Värkligen!»

Gertrud såg upp med en så naiv förvåning uttrykt i sitt ansikte, att Rang ej kunde låta bli att skratta.

»Nej, ni har nog tviflat på att jag öfverhufvud intresserat mig för något».

Han var som förändrad. Hans ögon glänste, och i hans väsen hade det kommit någonting lifligt och kraftigt.

Med säker hand styrde han båten och gaf noga akt på hvarje den minsta omstän-

dighet. Men så behöfdes det äfven påpasslighet, ty båten krängde mycket. Den låg med läsidan under vattnet. Det gälde att lofva upp för hvarje större våg som kom.

Gertrud hjälpte att sköta seglen. Hon hade surrat fockskotet så hårdt kring handen, att det gjorde ondt. Men det bevisade endast, att det var allvar med saken och icke lek.

»Ni kastar så spejande blickar omkring er, som om ni vore en Vasco di Gama ute på upptäktsresa», sade hon muntert till Rang.

»Ja, en upptäktsfarare, som ser konturerna af ett härligt land i fjärran — — —»

Gertrud afbröt honom hastigt.

»Hvad ni måste tycka, att jag är barnslig», sade hon, »då ni kan fortsätta mitt skämt så där».

Rang log. Han kom ej så lätt ur jämvikten i dag.

»Jag kan ju äfven ha rättighet att skämta».

»Nå ja, det har ni».

Men det blef icke något skämt vidare. Det blåste skarpt och manövreringen af båten tog all uppmärksamhet i anspråk. Efter par timmars färd uppnådde de båken.

Det var icke lätt att komma i land i anseende till den starka sjögången. Slutligen upptäkte Rang mellan tvänne klippor ett passligt ställe för båten och styrde dit.

Fyrmästaren, en gammal hvithårig man med många medaljer på bröstet, hade kommit ned till stranden. Han var icke nog förvånad öfver att ett fruntimmer vågat sig ut i en sådan vind.

»Er fru måtte vara en bra rask ung dam», sade han till Rang.

Gertrud rodnade.

»Ni misstar er, min vän», sade hon. »Jag är inte den här herrns fru. Jag är endast en bekant till honom».

Fyrmästaren nickade och såg skälmsk ut.

Gertrud vände sig till Rang.

»Det vore underligt», sade hon, »att bo på en sådan här klippö som denna. Borta från all civilisation, från alt hvad lifvet bjuder af njutning och förfinning, ensam med naturen».

»Jag har vistats en hel höst på ett dylikt ställe», sade Rang.

»En hel höst. Ni hade mycken tid till arbete».

»Jag arbetade icke als — — —»

Rang hade blifvit allvarsam, och det där mörka uttrycket hade åter kommit i hans ögon.

»Jag bara tänkte».

»På hvad?»

»Å, det kan finnas saker, kring hvilka tankarna röra sig ständigt, utan att förslöas

eller förlora något af den intensitet de från början hade».

Gertrud hade ej lust att fråga vidare. Men hvad var det med denne man? Hvad hade det varit med honom?

Fyrmästaren, som åtagit sig att förtöja båten, upphann dem nu, där de vandrade längs klipporna. Han var upprymd öfver det »rara besöket» och outtröttlig att beskrifva och berätta.

Om hösten hände det ofta, att vattnet spolade öfver den lilla ön och stänkte ända upp till tredje våningen af båken. Då stodo bränningarna som ett hvitt fradgande skum rundt omkring, och böljorna voro höga som bärg.

Om man icke tröttnade vid detta ensliga lif? Ja, rätt ofta, men man kan bli van vid alt, om blott hälsa och godt humör finnes, går det nog.

Rang föreslog, att man skulle gå upp i båken.

Ja, det gick väl för sig, blott den unga fröken ej var rädd för svindel, ty trapporna voro borta.

Visst icke. Det skulle bli mycket intressant.

Så gingo de alla tre ända upp till det sista lilla tomrummet med den stora glänsande lanterninen.

Gertrud gjorde sig noga underrättad om alt, och Rang var ej sen att tillfredställa hennes vetgirighet.

»Herrskapet kan inte resa hem i dag», sade fyrmästarn, sedan han kastat en blick genom kikaren, »ty blåsten har tilltagit och vinden ligger emot. Ni måste stanna här öfver natten».

»Här?» sade Gertrud. »Nej, visst inte. Jag litar fullkomligt på herr Rang som styrman».

»Kan väl vara», menade fyrmästaren, »men det blir svårt att komma fram. Dessutom blir det mörkt, innan herrskapet är hemma, och det är farligt att kryssa i mörkret».

»Har fröken Gertrud förtroende för mig, så är det ej fråga om att vi ej skulle fara», sade Rang afgörande.

Visst hade hon förtroende, och dessutom kände hon sig tilltalad af färden just därför, att den innebar någonting äfventyrligt.

Men då måste de åtminstone förtära något, innan de begåfvo sig af. Det var alldeles nödvändigt, menade fyrmästaren, och ehuru huset icke hade mycket att bjuda på, fans det dock alltid något.

Och bordet dukades i fyrmästarens lilla rum.

Fyrmästaren ville icke höra talas om att Gertrud skulle hjälpa till. Han var nog van vid hushållsbestyr han. Om han behöfde hjälp, hade han ju sina lotsar att befalla.

Måltiden var munter. Fyrmästaren hade tagit fram vin och höll tal.

»Ta mig tusan, är det inte år och dag, sedan jag haft besök af fruntimmer», sade han. »Också känner jag mig som ung på nytt. Skål för kvinnan! Skål för er, fröken!»

Den gamle fyrmästaren tömde sitt glas flere gånger. Hans ögon blefvo pliriga, hans kinder röda, hans ord mindre valda.

En tung stämning lade sig öfver Gertrud. Äfven Rang hade blifvit allvarsam. De stego upp från bordet och tackade värden. Det var hög tid att fara. Men åter protesterade fyrmästaren. Hvarför ville de ej unna äfven honom litet trefnad och glädje? Lifvet var så kort. Man måste taga fatt den flyktande minuten.

Det var ett lönlöst tal. Rang och Gertrud bröto upp i alla fall.

Fyrmästaren följde dem till båten. Han var artig till det sista, men hans artighet var ej mera angenäm. Han började och slutade med att prisa Gertruds skönhet och behag. Gertrud var glad, när båten lade ut.

»Ni får ej för detta sista obehag anse vår färd hit ut för en ledsam färd», sade Rang skygt.

Det veka tonfallet i hans stämma undgick ej Gertrud. Hvarje obehaglig känsla inom henne var liksom bortblåst.

»Nej, ingalunda», sade hon. »Jag hade endast tänkt mig den gamle fyrmästaren, där han hvarje natt går och ser till att lamporna äro tända, så helt annorlunda».

Återfärden blef mycket svår. Den lilla båten kastades hit och dit af de vreda vågorna. Endast Rangs påpasslighet och vana hand räddade den från att stjälpa. Något samtal kom ej i fråga, lika litet som att hängifva sig åt någon särskild stämning. Rang och Gertrud arbetade af alla krafter. Han med seglen, hon med att ösa vattnet ur båten.

Som en tung slöja hängde mörkret öfver sjö och land, då de slutligen sent på natten lade till vid bryggan.

»Nu äro vi då framme», sade Rang. »Hvad ni fryser och är våt, stackars barn. Duktigt trött måste ni äfven vara, men ni har stått er bra och varit en rask och modig kamrat».

Han böjde sig ned, och innan Gertrud visste ordet af, hade han lagt armen kring hennes lif och lyft henne upp på bryggan. En sekund vid hans bröst och hon stod där med svindlande hufvud, men med en känsla af obehag inom sig.

Så sade hon resolut, ehuru hennes röst darrade lätt:

»Det är inte så dåligt med mig, som ni möjligtvis tror. Jag kan nog sköta mig själf. God natt!»

»God natt!»

Tvänne kalla skälfvande händer lågo för ett ögonblick i hvarandras, stelt och konventionelt utan den minsta tryckning.

Så gick hon hastigt sin väg, utan att han vågade följa henne.

6.

Gertrud låg på sängen i sitt rum. Hennes hjärta var i uppror. Hon var så trött, att hon ej orkade lyfta upp hufvudet från kudden, och hon skakades af frossa.

Tanken, att Rang tagit henne i famnen och trykt henne till sig, om ock endast för ett ögonblick, plågade henne mycket mera, än det fysiska obehag hon erfor.

Hvilken härlig färd de haft tillsammans! Så många lyckliga timmar! De hade förstått hvarandra så väl, Rang hade varit så glad och uppsluppen. Och — detta hade blifvit slutet.

Han hade dock bort förstå, att hon icke tykte om att bli behandlad som ett barn och tagas i famnen som en kvinna, den man har rättighet till.

Hela hennes inre uppreste sig däremot. Det var en kraftig naturs motvilja för att bli tagen för besegrad.

Och dock var det, som om hennes obehag blandats med en känsla af lycksalighet. Hon förstod ej sig själf. Gertruds ögon föllo igen och hon somnade. Men det var en orolig slummer, som snart åter afbröts.

När hon om morgonen vaknade, hade hon feber och hennes kinder voro våta af tårar.

Men under denna natt hade hon fått visshet om en sak: hennes lifs öde berodde numera af en annan än hon själf.

7.

Hildur och Ina promenerade på stranden. Den förra var vid dåligt lynne.

»Har du hört Gertruds sista mandat?» utbrast hon. »I går på eftermiddagen behagade hon med Rang fara ut på sjön i den rysliga blåsten. De voro borta hela kvällen och kommo hem först sent på natten. Tycker du det är passande?»

»Kanske icke för andra, men för Gertrud tyckes alt gå an», sade Ina.

»Du vill icke kritisera henne». Hildur skrattade, ej utan bitterhet. — »Jag kan inte förstå, hvarför alla äro så betagna i Gertrud. Jag tycker hon är ganska vanlig».

»Men du måste medge, att hon är bland våra mest framstående målarinnor».

»Bah, hon har blifvit framskuffad. Det erfordras också att vara konstnärinna — till det. Stolt och öfvermodig och därtill ytterst kokett, se där mitt intryck af henne. Hon försöker att draga alla till sig. Svara mig uppriktigt, om det ej var mycket roligare, innan hon kom hit».

Ina hade lust att säga emot, men hon var icke självständig nog att uppträda gentemot en sådan auktoritet som Hildur. Därför teg hon.

»Hvarför är det damerna gå och se fundersamma ut?»

Det var Lindstedt som talade. Han och Roos hade varit på sin vanliga förmiddagspromenad ute i skogen och kommo nu emot de båda flickorna.

»Vi göra upp en meritförteckning», svarade Ina käkt.

»Och hvems, om jag får lof att fråga?»

»Gertruds», sade Hildur kort, alt ännu beherskad af sin onda dämon.

»Nå, då är den väl hållen i mycket ljusa färger», sade Roos med ett fint leende.

»Ja», bekräftade Lindstedt och hans ansikte lyste af skälmskhet, där han gick och viftade med sin stora hvita panamahatt, »fröken Gråberg är ju känd för att älska en ljus färgbehandling. Minnes ni ej den lilla morgonstämningen från konstföreningens exposi-

tion i fjol? Den väkte ett riktigt uppseende för sin läckra, skära ton».

Hildur bet sig i läppen. De andra skrattade. Lindstedt var värkligen odräglig med sitt skämt.

Men den elake karlen antog det mest oskyldiga utseende.

»Får jag nu veta», började Lindstedt igen, »hvad ni egentligen hade att säga om fröken Gertrud?»

»Ingenting», ljöd det lakoniska svaret.

Hildur såg mycket förnärmad ut.

»Nå, det var det bästa! Hör ni, mina högt värderade vänner inom kolonin. Vi skola en gång för alla vidhålla vårt gamla beslut, att hvar och en får åtnjuta full frihet och göra precis, hvad han vill och behagar, utan att någon blandar sig däri. — Jag ser på edra vackra ögon, fröken Gråberg, att ni starkt ogillar Gertruds färd till båken, men hvad säger ni därom, att jag är betänkt på att i kväll fara till skötors med mutter?»

Det var omöjligt att låta bli att skratta.

»Får jag komma med?» frågade Ina modigt. Men Lindstedt senterade det för litet.

»Jag vet inte, om vi vilja ha förkläde», sade han, och hela hans godlynta ansikte lystes upp af ett soligt leende.

8.

Gertrud var sjuk. Hon hade förkylt sig på den nattliga färden. Hon ömsom frös och hade feber. Hennes vänner voro outtröttliga att besöka henne och att ordinera.

Kalle Lindstedt pläderade för Asa foetida, Göran Roos för en god grogg, hvars värkan som läkemedel han på sina sjöresor lärt sig att värdera. Ingen var gammalmodig nog att ordinera väpplingste, Mutter allena föreskref stillhet och lugn.

Hennes auktoritet segrade, och så blef Gertrud ändtligen lämnad i ro.

Under alla dessa dagar fick hon dock fortfarande röna mycken vänlighet. Hvar och en kom i tur och hälsade på, men den, som hon hela tiden bar i hågen och längtade efter, han kom icke.

Det var i kvällningen. Gertrud satt vid fönstret i en gungstol, som Lindstedt med mycket bråk skaffat henne från en aflägset liggande bondgård. Med matta ögon satt hon och såg ut,

Öfver grynnan kretsade fiskmåsarna, som de brukade, när det silfverglänsande strömmingsstimmet drog förbi. I strandvassen snattrade en kulle svärtor, och borta i fjärran syntes röken af en ångare.

Men alt detta, som under vanliga förhållanden skulle ha väkt hennes intresse, hade hon icke sinne för i kväll. Hon kände sig trött och sorgsen.

Plötsligt, alldeles oväntadt, hörde hon steg i förstugan och en lätt knackning på dörren.

»Stig in», sade hon med sväfvande röst och hennes hjärta bultade hårdt.

Dörren gick upp. Hon sträkte sina händer emot honom som kom, ty hon visste hvem det var, och han tog och trykte dem hjärtligt.

»Jag har varit borta alla dessa dagar», sade Rang, »och fick nu först veta, att ni förkylde er på vår färd till båken. Det gör mig ondt, att ni varit sjuk».

Han böjde sig fram och såg henne i ansiktet med ett varmt uttryck. Gertrud kände sig lycklig.

»Jag är redan mycket bättre», sade hon. »Det har inte varit någonting farligt».

Hon bad Rang sitta ned. De voro båda så underligt upprörda. Småningom blefvo de dock lugnare.

»Kanske vill ni läsa någonting för mig», sade Gertrud. »Tiden blir mig så lång».

Rang gick fram till den lilla bokhyllan, som hängde på väggen, och valde en bok. Det var Schillers värk. Han bläddrade i boken och fick upp »Der Taucher».

Hur han läste! Orden flöto fram som en sorlande bäck. Än ljödo de hviskande, som när vinden tystnat och vågorna lägga sig till ro, än brusade de fram, som om de mött på ett hinder och sprängt det och jublat öfver sin seger.

Gertrud lyssnade till den klangfulla stämman och betraktade det böjda hufvudet med den fina profilen och det mörka håret.

Det var tyst omkring dem, och det kom en stilla ro öfver henne.

»Vohl hört man die Brandung, vohl kehrt sie zurück,
Sie verkündigt der donnernde Schall!
Da bückt sich's hinunter mit liebendem Blick,
Es kommen, es kommen die Wasser all,
Sie rauschen herauf, sie rauschen nieder,
Den Jüngling bringt keines wieder».

Gertrud nickade. Han läste om de sista värserna.

»Det är en kärlek, som vågar alt», sade han.

Gertrud tillslöt ögonen, beherskad af en djärf, lycklig tanke. Det lilla draget af lidande kring hennes mun försvann, kinderna färgades af en varm rodnad, bröstet höjde och sänkte sig snabbare.

Rang gaf akt på henne och kände sig alt mera upprörd. Han steg upp från sin plats. Han hade velat falla till hennes fötter och kyssa handen, som hvilade i hennes sköte. Han hade velat trycka henne till sitt bröst och kalla henne vid tusen ömma namn. Han hade velat taga henne i sina armar och föra henne långt bort, ensam för sig, för sig allena

— — —

Han tog ett steg framåt, hänförd, berusad, icke sig själf mäktig. Då blef han plötsligt skrämmande blek. Liksom alltid under hans ljusaste och lyckligaste stunder, reste sig nu det mörka och outgrundliga i hans själ upp, hotfullt och varnande.

Gertrud hade öppnat ögonen och såg förskräkt på honom.

»Farväl, jag måste gå», sade han klanglöst.

9.

Gertrud tillfrisknade snart. Hennes vänner upphörde att besöka henne. Hon såg åter frisk och stark ut, men inom henne var det icke som förr. Det hade kommit någonting oroligt och osäkert till, som hon med hela kraften af sin starka natur försökte att kämpa emot.

Hon förstod eller rättare ville icke förstå sig själf. Hon hade arbetat strängt och hade icke haft tid att analysera hvarje skild tanke, hvarje olik stämning. Därför hade han äfven så svårt att fatta de känsloyttningar, som nu rörde sig inom henne.

Med ifver kastade hon sig öfver sitt arbete. Men det gick icke. Det blef ett kludd af färger, någonting stelt och tillkonstladt i utförandet, som als ej kunde jämföras med den karakteristik och naturtrogenhet, som förr utmärkt den minsta studie af henne.

Hon försökte att läsa, men hon förmådde ej hålla tankarna tillsammans. Hon inlät sig i dispyter med Lindstedt och Roos, men det roade henne icke mera som förr. Hon förifrade sig, utan att vinna något.

Rang råkade hon ofta. De träffades på strandklipporna i storm och solsken, i mulet väder och under morgonsvalkan. De träffades i skogen, där den höga mastfuran likt en jätte reste sin sirliga krona öfver alla andra träd och den hvitstammiga björken med sin ljusa grönska vänligt log mot den mörka granen.

De träffades på sandrefvet, där de hvita snäckskalen lågo och lyste och den gråa slemmiga snigeln trefvade fram i knapt märkbar skridt.

Och hvar gång de träffades, var det med en känsla af glädje, som om de ej sett hvarandra på länge.

Alt missmod, all oro var då som bortblåst. Gertrud kom med sin varma tro på lifvet och ingöt mod och hopp i Rangs själ.

»Man måste glömma sig själf», sade hon, »och taga lifvet i stort».

Så träffades de åter en dag ute i skogen. Det var underbart vackert. Genom tränas kronor silade sig solljuset ned på marken och bildade stora ljusa fläckar mellan mörka skuggstrimmor. Där växte mossan saftig och fin i sin gulgröna skiftning, där den vackra bärgssötan med sina flikiga blad och där de stora mörkröda flugsvamparna med sina hvita prickar.

Det var en mångfald och en rikdom, som man ej kunde bli trött på att beundra.

Gertrud gjorde Rang uppmärksam därpå, men han såg frånvarande ut och tyktes icke fästa sig vid hvad hon sade.

Kom det där dystra, som hon icke förstod, åter öfver honom? Men det skulle icke få komma! Det skulle icke.

Hon lade sin hand på hans arm.

»Ni har något, som gör er sorg», sade hon. »Vill ni ej förtro er till mig och jag vill som en vän stå vid er sida».

Rang stannade och såg på Gertrud och det var, som en tändande gnista sprungit fram mellan dem båda.

Rangs mödosamt tillkämpade beherskning var borta. Han slöt henne häftigt i sina ar-

mar och betäkte med glödande kyssar hennes läppar.

»Ändtligen!» hviskade han. »Ändtligen!»

10.

Rang och Gertrud hade icke talat ett ord om kärlek och likväl förstodo de, att de älskade hvarandra.

Älska! Gertrud älskade. Det var en underbar, mäktig känsla. Och hur hon hade stretat emot, stridit och kämpat för att slutligen tum för tum gifva hela sitt hjärta åt en annan.

Att tro och lita på denna andra mer, än på någon annan i världen, att delgifva honom den flyktigaste tanke, hvarje känslostämning, att i glädje och sorg hafva honom att trygga sig till, att med honom dela alt. Det var dock härligt!

Och att sedan helt och hållet glömma sig själf, låta sitt eget jag försvinna för att endast tänka på hvad som kan göra en annan glad och lycklig.

Med sin hand smeka bort molnet på hans panna, med sitt skämt återföra leendet på hans läppar, med kraften af sin kärlek gifva honom tron på lifvet tillbaka,

Lifvet hade varit skönt och rikt förut, men nu var det ännu skönare och rikare. Solen sken klarare, himmeln var blåare, skogen grönare. Människorna voro ädlare och bättre.

Hon hade velat hålla kvar hvarje dag som gick. Hon hade icke lust att lägga sig om kvällen, rädd att sofva bort en enda timme.

— — — — — — — — — — — — —

11.

Rang hade lefvat endast i det närvarande, icke tänkt på det förflutna, icke på framtiden. Men så kom plötsligt den gamla oron åter.

Hans lifs mörka slagskugga, den af en onaturlig uppfostran och osund lefnadsriktning alstrade melankolin gled fram öfver hans själ och förjagade med ens alt, som var gladt, ljust och lyckligt.

Det var under sådana tider han brukade undfly människors sällskap, och äfven nu måste han fly, nu om någonsin.

Han hade velat skynda till Gertrud, lägga sitt hufvud vid hennes bröst och förtro henne det kval, som förtärde honom. Han hade ve-

lat berätta henne om den hösten han syftat på, då de foro till båken, hur han ensam och skild från alla kämpat mot vansinnet, tils han för en tid dukat under. Men han kunde det icke. Det skulle vara någonting förfärligt för henne.

Gjorde han för resten rätt i att binda hennes lif vid sitt? Skulle han förmå tillfredsställa hennes kraf på lycka, och skulle denna lycka kunna fortfara i längden?

Hon behöfde uppmuntran för att gå framåt i sitt arbete. Skulle han, som så ofta var modlös och nedtrykt, kunna uppmuntra henne och hålla hennes lefnadsmod uppe? Var väl han den man, som förmådde detta? Var han för öfrigt en man för henne? På intet sätt. Hon, så stark och kraftig med ett gifvet mål för ögonen, och han svag och utan hållpunkt i lifvet, beherskad af en enda grym föreställning.

Då kärleken icke förmår gifva alt, då är det bättre att försaka.

Försaka! Hvarifrån kom detta grymma ord? Rang vred sig i smärta. Skulle han försaka Gertrud, som var solen i hans lif, som hade kommit alla hans bästa tankar och känslor att vakna upp.

Att försaka för en annans lycka, det var den högsta art af kärlek. Måste han då bringa detta offer? Han gjorde om och om denna

fråga och fick städse ett obevekligt »ja» till svar.

Men då måste han resa genast, ty om han stannade kvar, var alt förloradt. En enda blick ur Gertruds ögon, en enda tryckning af hennes hand och hans beslut skulle aldrig bli utfördt.

Men måste han då icke fästa afseende äfven vid hennes känslor? Gjorde han då icke henne sorg? Han var fullt öfvertygad om att han gjorde det.

Men det var en kris, som skulle gå om. Hon skulle i sitt arbete finna lindring och slutligen bot.

Men om hon förlorade tron på människorna, om hon blefve bitter och misstänksam? Då var ju lifvet icke mycket värdt.

Det kunde hon med sin starka natur dock ej. Hon var ännu så ung, och intrycken växla blott alt för hastigt i ungdomen.

I alla fall! Var detta dock bättre än att bindas vid en vansinnig, ty vansinnet kunde ju komma en gång till och kanske denna stund icke var långt aflägsen.

Med feber i blodet och värkande hufvud smög han sig hela natten kring stugan, där Gertrud bodde. Han ville bulta på fönstret och säga henne sitt sista farväl, men han gjorde det icke.

Tidigt följande morgon reste han.

12.

Gertrud väntade Rang förgäfves i flere dagar, och ju längre det led, dess oroligare blef hon.

Som en fridlös irrade hon omkring. Hon sof icke om nätterna, utan smög sig ofta ned till stranden. Lik ett spöke, satt hon där på klipporna och stirrade ut öfver hafvet med ett spörjande uttryck i ögonen, som om hon väntat, att någon stor olycka från detta håll skulle drabba henne.

Hon visste, att Rang brukade fara ut på sjön till många dagar, men han hade icke gjort det på en tid, och allra minst nu kunde hon tänka, att han skulle göra det.

Hon kunde icke förtro sig till någon, icke ens till Kalle Lindstedt, som hon värderade mycket. Hon måste vara ensam om detta svåra.

Länge härdade hon icke ut. Hon begaf sig till granngården, där Rang bodde.

Värdinnan kom emot henne på trappan.

»Hur är det med herr Rang, är han sjuk?» frågade hon.

»Nej, inte sjuk. Han har rest».

»Hvart?» sade Gertrud kort och med klanglös stämma. »Är han ute på sjön?»

»Nej, han har rest bort. Han betalade, tog sina saker och for. Han gaf ett nekande svar, då jag frågade, om han skulle komma tillbaka. Han såg så underlig ut».

Det svindlade för Gertruds ögon. Rang hade rest utan ett ord till förklaring, utan ett ord till afsked.

Hon sjönk ned på trappbänken med en orofull känsla. Hade ödet kommit och tagit det dyrbaraste hon ägde ifrån henne?

12.

»Mutter» hade kaffebjudning. Roos skulle resa. Oförmodade underrättelser kallade honom bort. Några dagar mer eller mindre betydde icke häller något, ty sommaren nalkades sitt slut och konstnärskolonin skulle inom kort upplösas.

Hildur Gråberg satt och såg lycklig ut. Hon var förlofvad med Roos, och nu då hon var säker på honom, var all afund och bitterhet inom henne försvunnen. Hon var älskvärdheten själf.

»Mutter», som ej allenast var en praktisk dam, utan äfven mycket hjälpsam, satt och

stoppade Kalle Lindstedts strumpor. Detta hindrade henne dock ej att tala.

»Mina vänner», sade hon, »ingen af oss kan säga, att vi ej haft en angenäm sommar. Vi ha lefvat som riktiga säldjur här ute och generat oss för hvarann, det ha vi icke. Intryck ha vi samlat, studier ha vi gjort, och en god sämja ha vi haft».

»Och så ha vi blifvit kära och förlofvat oss», inföll Lindstedt med en uttrycksfull blick på Hildur och Roos.

»Och så ha vi haft det bästa stöd i »mutter», sade Roos med en tacksam blick. »Hofhållning och kaffekalas och en godhet, som kunnat slösas på värdigare föremål än vi».

»Tyst, tyst!»

Fröken Rein strök vänligt med handen öfver Göran Roos' skäggiga kind, i det hennes ögon fuktades. »Ni ha gifvit mig glädje och trefnad och — — —»

»Nå, nå »mutter», inte skola vi gråta nu», afbröt Lindstedt, torkande sina ögon på snibben af »mutters» förkläde.

Alla skrattade.

»Om vi skola komplimentera hvarann», sade fröken Rein, »så förtjänar ingen det bättre än Kalle Lindstedt».

»Å bevars. Jag får emellertid tacka så mycket. — Men à propos, hvar är fröken Gertrud i dag. Har hon ej fått bud?»

»Nej», sade fröken Rein, »ty hon var ej hemma, då jag var och sökte henne».

»Och hvar är herr Rang?» sade Ina Rahm.

»Han lär vara ute på en af sina vanliga färder», sade Roos.

Lindstedt hade blifvit tyst. Om en stund steg han upp och lämnade sällskapet.

Han väntade hvarje stund posten och gick hem till sig för att se efter, om den var kommen.

Ganska riktigt. Där låg postväskan på bordet. Han öppnade och genomögnade tidningarna.

Ingenting nytt! Men hvad skulle väl tidningsredaktörerna så här sommartid ha att bjuda på!

Dock, någonting fans där ju ändå, som kunde intressera. Där stod ju om Hovings stipendium.

Lindstedt läste notisen flere gånger och hvarje drag i hans redliga ansikte uttrykte glädje. För egen räkning hade han aldrig hoppats på stipendiet, men för Gertruds. Och där stod ju nu, att hon erhållit det.

Icke ett spår af afund blandade sig i hans tillfredsställelse. Han var van att icke bli uppskattad.

Hans senaste tafla hade fått en mycket sträng kritik. »Det ser nästan ut», hette det bland annat, »när man iakttager det petiga sätt,

med hvilket hr Lindstedt på sina taflor behandlar dräkterna, som om den ädla skräddarkonsten icke vore honom helt och hållet främmande».

Han skulle icke ha lagt på sinnet denna anspelning på hans föregående värksamhet, om han icke mellan raderna tykt sig läsa ett hånfullt: »skomakare, blif vid din läst».

Han arbetade ju ej för att vinna kritikens bifall, utan af en inre kallelse, som han ej kunde bekämpa. Och det fans nog de, som förstodo honom.

Han insåg dock äfven, hvad ett erkännande kunde betyda, särskildt för Gertrud, som ännu var ung och ömtålig för kritiken. Därför gladde han sig innerligt åt hennes framgång.

Han ville vara den förste, som meddelade henne den glada underrättelsen. I denna afsikt begaf han sig till hennes bostad.

Då Lindstedt efter en knackning på dörren trädde in i hennes kammare, fann han henne sitta hopsjunken på golfvet. Hennes ansikte var blekt och kring de glanslösa ögonen voro mörka skuggor. Öfver den ungdomsfriska gestalten låg det någonting brutet och trött.

Lindstedt skyndade fram och ville fråga, hvad henne felades, men han häjdade sig. Det var onödigt att fråga. Han måste ju för-

stå, att någonting svårt hade öfvergått henne. Ville hon förtro sig åt honom, skulle hon göra det självmant.

Så lyfte han henne varsamt upp, lade henne på sängen och bredde en filt öfver henne.

Hans små omsorger gjorde henne synbarligen godt. Hon öppnade ögonen och räkte honom sin hand. Han trykte den vänligt.

»Nu måste ni snart bli frisk igen», sade han. »Ni har fått Hovings stipendium».

Hon såg upp med en förvånad blick. Ett skimmer af glädje flög öfver hennes ansikte. Så borrade hon hufvudet i kudden och snyftade högt.

Af hvem skulle hon nu få krafter till det arbete utdelaren af stipendiet gjorde räkning på?

Af hvem?

Hon hade ju numera endast kvar tiden och — glömskan.

1890.

ETT FÖRTROENDE.

Det var en afton i slutet af augusti. Sjön gick hög; skymningen föll på, och regnet hotade hvart ögonblick att strömma ned från en molntyngd himmel.

Grefvinnan von Köhnen och jag voro de enda af badgästerna, som stannat kvar i den så kallade sjösalongen. De andra hade låtit skrämma sig på flykten af det annalkande ovädret.

Ehuru det ute ännu var tämligen ljust, rådde redan halfskymning i rummet, där vi befunno oss. Dagern, som sparsamt silade sig in genom de med hvita linnegardiner till hälften betäkta fönstren, förmådde icke gifva föremålen några bestämda konturer. Alt sammanflöt i denna gråa, obestämda färgton, som för synsinnet icke har någonting upplifvande och på själen värkar vemodsfullt. Intrycket af vemod blef så mycket starkare, då man lyssnade till böljornas häftiga slag mot stranden och vindens ängsliga hvinande i trätopparna.

Jag hade slagit mig ned i hörnet af en soffa. Grefvinnan promenerade af och an öfver golfvet.

Hon gick med sänkt hufvud och sjöng:

Le vent d'automne passe
Emportant á la fois
Les oiseaux de l'espace,
Les feuilles dans le bois.
Jours tièdes, brises molles,
Pour longtemps sont chassés!
Valsez comme des folles,
Pauvres feuilles, valsez!

Denna vemodiga klagan öfver hösten med dess flyktande fåglar och fallande blad, hvilka gula och vissna hvirfla om för vinden, var för mig en bekant sång, men den föreföll likväl främmande, emedan jag icke förut hört den sjungas på detta sätt.

Det var icke så mycket röstens smekande välljud som tilltalade mig. Det var uttrycket, tonfallet, den gripande känsla af smärta och saknad, som likt en slöja väfde sig kring hvarje ord och gaf det en djupare betydelse.

Var det värkligen grefvinnan som sjöng? Kunde hon vara i stånd att erfara något af det hon tolkade så innerligt, så gripande? Kunde hon, som föreföll lik det lätta vågskummet på hafvet, gömma inom sig en sorg, som

ingen anade och som tyktes utan gränser och utan hopp?

Jag visste att grefvinnan var en person som mycket låtit tala om sig.

Hon var svenska till börden, liflig och spirituell. Hon hade stor lätthet för att tala, uppfattade snabt och var i jämförelse med damerna hos oss i Finland fri till sätt och väsen. Hon skrattade ofta och hjärtligt, klädde sig med utsökt elegans och fann nöje i sådant som icke behagade andra.

Hennes rykte var icke hvad man kallar godt. Kvinnorna dömde henne skoningslöst, som det brukas kvinnor emellan. Männen voro gärna tillsammans med henne, men lade småleende handen för munnen, när de talade om den dyrkan hennes man egnade henne.

Denna kvinna, som med sitt högljudda, ystra skratt och själfsvåldiga, utmanande väsen hade något som påminte om en caféchantantsångerska, var icke mera ung, närmare 40 än 30 år, som det påstods, men hennes glada lynne, hennes ståtliga, ännu smidiga figur och den lifliga färg hon förstod gifva sin hy gjorde, att hon såg yngre ut.

Där hon vandrade i den halfskumma salongen och sjöng, föreföll hon mig plötsligt som en främmande och ny företeelse, den jag icke förstod och kände.

Oui, toute feuille tombe:
Ormeau, chêne ou tilleul;
Tout homme est á la tombe,
L'enfant comme l'aïeul;
Les rêves de ce monde
Sont bientôt effacés!
Poursuivez votre ronde,
Pauvres feuilles, valsez!»

De sista orden smögo sig darrande fram öfver grefvinnans läppar och dogo bort i en hviskning.

Hon upphörde med sin promenad och satte sig bredvid mig i soffan. Jag tykte att hon grät.

Hon fattade plötsligt min hand och sade:

»Ja, så är det med oss alla. Les rêves de ce monde sont bientôt effacés».

»Ni är sorgsen i kväll, grefvinna», sade jag. »Önskar ni, skall jag säga till att lampan blir tänd? Det ser ut som om uppasserskan glömt oss».

Jag steg upp för att gå, men grefvinnan sköt mig vänligt tillbaka i soffan.

»Nej, nej», sade hon lifligt. »Låt lampan ännu förbli otänd en stund. Gamla minnen hafva öfverrumplat mig och kommit mig att tänka på sådant, som jag för länge sen trodde vara graflagdt».

Hon tystnade, och vi sutto en stund utan att säga något. Så bröt hon tystnaden och begynte utan någon inledning:

»Jag var den yngsta af tio syskon. Den yngsta! Vet ni, hvad detta ord innebär! Åh, så mycket! Att bli älskad, smekt, bortskämd af alla. — Mina föräldrar voro rika, och jag fick alt hvad jag önskade, alt hvad jag pekade på, alt hvad det kunde falla mig in att längta efter att begära. Och så växte jag upp till ung flicka, blef uppmärksammad och firad, föremål för beundran, kanske kärlek — jag vet inte, ty på den tiden fäste jag mig icke vid känslor. — Jag lefde ett lif, fullt af njutning och glädje, och jag skulle ljuga, om jag sade, att jag ej fann behag däri. Jag hade ej häller något mål att sträfva för, något arbete, som de flesta kvinnor nu för tiden hafva. Dessutom hade det inte varit comme il faut, om jag, den rika grosshandlardottern, tagit mig före med någonting på allvar. Ens människovärde bestod hufvudsakligast uti att vara fin — — —»

Grefvinnans stämma hade en anstrykning af bitterhet. Så började hon på nytt:

»Då jag var nitton år, blef jag förälskad i en ung student, hvars far var simpel arrendator. Jag vistades då på landet för att lära mig hushållning, ty ser ni, mina föräldrar voro förtänksamma. Det kunde vara bra, att

jag förstod mig på sådant, när jag blef gift. Det hade i en hast blifvit en modesak för unga flickor inom vår krets att lära sig hushållning, och jag skulle naturligtvis följa modet.

Min tant var emellertid icke svår att ha att göra med. Hon lämnade mig stor frihet, och jag begagnade mig af den.

Det var vår och den härligaste vår man kan tänka sig. För mig, som aldrig en vår varit på landet — ty vi voro bosatta i Stockholm — var det en njutning, så ny och ovanlig, att jag gick som i ett ständigt rus af hänförelse. Alt förtjusade mig, fåglarnas kvitter, skogsbäckens sorl, tränas sus. Jag kastade min eleganta stockholmsdräkt ifrån mig, klädde mig i en enkel och bekväm kostym och ströfvade dagarna i ända omkring i näjden. Mitt hjärta var varmt och mitt sinne vekt. I en sålunda upparbetad jordmån var det icke svårt för erotiken att slå rot.

På en af mina vandringar träffade jag studenten, där han gick med sin blomsterportör på ryggen. Han var icke vacker. Dragen voro oregelbundna och figuren groft mäjslad.

Jag tykte icke om honom först. Det var hos honom någonting brutalt och fiendtligt mot mig, som på en gång sårade och retade mig. Med ord nog starkt färglagda gick han åt öfverklassen. Han hånade alt hvad känslolif hette hos denna öfverklass, såsom

någonting förkrympt och genom konvenansen dödadt, och han var icke sen att framkasta beskyllningar, hvilka jag stundom kunde finna lika orättvisa som kränkande.

Och likväl drogs jag till honom. Måhända var det därför, att han var så olik alla jag kände, så olik de kavaljerer, hvilka i Stockholm brukade uppvakta mig.

När jag råkade honom första och andra gången, gick han styft förbi mig, utan att bevärdiga mig med en blick.

När jag såg honom tredje gången, befann jag mig i en brydsam belägenhet.

Jag hade på äkta skolflicksmanér klättrat upp i ett träd för att se på ett björktrastbo, som jag händelsevis upptäkt, och slapp icke ned till följd af att min klädning fastnat i grenarna.

Den unga herrn mönstrade mig med en ironisk blick och kom sedan och ställde sig under trädet, i det han sade:

»Vill ni lösgöra er klädning från grenarna och stiga ned på min axel, så lofvar jag att ni oskadd skall uppnå vår alma mater, jorden».

»Nej tack», sade jag, retad af hans föraktfulla leende, och i det jag med min fot stötte till hans axel, hoppade jag ned med klädningen i trasor och föll med ansiktet mot en sten.

Och där låg jag nu. Jag hade haft lust att gråta, men jag grät icke. Jag skrattade i

stället, då jag med blödande kind reste mig upp och såg mig omkring.

Den unge mannen hade emellertid skyndat fram. Han var blek, som jag trodde af harm, och såg på mig med ett par ögon, hvilka hade ett djup och en glans, som frapperade mig.

»Jaså, ni är en af dem», hörde jag honom mumla, och så tog han sin näsduk från fickan och doppade den i en rännil, som klar och sorlande banade sig väg genom skogsmarken; han lade den våta kompressen på min kind.

Jag hade satte mig ned på en sten. Han satte sig bredvid mig.

Jag märkte att hans hand darrade lätt, och äfven min darrade.

Den häftiga skakning min kropp led, då jag hoppade ned från trädet, och den förtrytelse jag ännu erfor föranledde denna darrning, som jag ej kunde bekämpa.

»Hur är det nu?» frågade studenten kärft.

»Mycket bra», svarade jag i samma ton och steg upp för att gå.

Studenten höll mig icke tillbaka. Han endast bad, att jag fortsättningsvis skulle badda min kind med friskt vatten.

Vi skildes åt utan att se på hvarann, men träffades efter denna dag alt oftare — -- —»

»Det var en egendomlig tid», fortfor grefvinnan efter en paus, »en tid som lämnat sår i hjärtat, sår som aldrig läkas.

Vår kärlek var icke den vanliga med smekningar, legaliserade af en framtida kyrklig förbindelse, med förlofningsring på fingret och presenter. Den var icke en sådan, som går i jämna, snart nötta gängor för att småningom malas sönder i hvardagslifvets enformiga trampkvarn.

Den var våldsam som höststormen och villsam som det fladdrande irrblosset på heden.

Karri trotsade mig och jag trotsade honom. Vi voro ömsom vänner och ömsom ovänner, men vi tillhörde hvarandra genom detta själens underbara samband, som icke kan förklaras, men som det oaktadt finnes emellan besläktade naturer».

Det låg undertrykt lidelse i grefvinnans ord. Hon drog djupt efter andan, och så började hon igen:

»Vår lycka, Karris och min, räkte emellertid icke länge. Min tant kom snart underfund med att förhållandet mellan arrendatorssonen och hennes nièce icke var som det borde. Hon underrättade föräldrarna om saken, fick sina förhållningsorder af dem, och följden var att jag med en bekant familj skickades till Visby för att bada bort alla dumma griller, som det hette.

Jag reste utan att träffa Karri, ty min resa kom hastigt, utan några förberedelser.

Jag blef dock i tillfälle att med några rader underrätta honom, hur sakerna stodo.

När jag kom till Visby, satt jag dagarna om på en undangömd plats, därifrån jag kunde se ut öfver hafvet. Min själ var uppfyld af en förfärlig tomhet och längtan.

Jag hade varit van att med Karri dela tankar, känslor, intressen — och nu var alt med ens slut.

Så gick jag en vecka eller två utan sinne för någonting omkring mig. Då jag en kväll återvände från en lång, ensam vandring, såg jag en man med snabba steg komma emot mig.

Jag stannade, och sinnesrörelsen höll på att kväfva mig. Det var Karri. Ett ögonblick därpå låg jag vid hans bröst.

»Jag visste ju att du skulle komma», jublade jag, »jag visste det ju».

Ja, han hade kommit, mera lifsvarm och glödande än någonsin.

Det var härliga dagar vi tillbringade tillsammans där borta vid hafsstranden.

Karri glömde sitt stora hat mot öfverklassen, sin fördom gentemot de lyckligt lottade, till och med sin medkänsla för de svaga och förtrykta, alt för sin kärlek.

Men sedan de första dagarna gått förbi, började den gamla leken igen med trots och vänskap, fiendskap och försoning.

Vi kunde icke länge njuta af en stilla fröjd och lycka. Därtill voro vi båda för häftiga och lidelsefulla.

En förmiddag, då vi tagit plats i en bärgsskrefva vid stranden, kom det till ett utbrott mellan oss.

Karri hade suttit och retat mig alt hvad han förmådde. Han påstod att kärleken liksom hvarje annan känsla är underkastad fluktuationer, och att äfven vår kärlek en dag skulle mattas af och dö.

»Och hvad följer sedan?» sporde jag med svartsjuk ängslan.

»Hvad följer sedan? Man skiljes åt och söker sig ett annat föremål. Så går det till här i världen».

Dessa ord, i hvilka jag i min upphetsade sinnesstämning inlade en djupare betydelse än de hade, uppretade mig på det högsta.

Jag sprang upp.

»Är det så», sade jag skälfvande af vrede, »så vill jag inte vänta på en känslornas ljumhet för att kastas bort likt en vissen blomma».

Äfven Karri sprang upp.

»Hvad tänker du på, din vilda unge», sade han, »som för rakt ingenting kan bli så där uppretad. Du borde dock känna mitt sätt att resonnera!»

»För rakt ingenting!»

Jag gick. Hela dagen väntade jag på ett närmande från Karris sida, men ingenting hördes af.

På kvällen deltog jag för första gången i brunnsbalen.

Jag dansade mycket och var lika uppmärksammad som trots någonsin på balerna i Stockholm.

En gång under aftonens lopp såg jag Karri vid dörren. Han var hvit i ansiktet som ett lik och hade ett skarpt veck mellan ögonen, som jag icke lagt märke till förut. En stund därefter var han försvunnen.

Med någonting af förtviflan inom mig fortfor jag att dansa.

Då jag en gång passerade dörren, vid hvilken Karri stått, såg jag där en äldre man med distingueradt utseende.

Att han var af »god race» märkte jag strax. Han var elegant klädd, bar hufvudet högt och lät ögonen ofta följa den aristokratiska näsans fint buktade linje.

Till min förvåning fann jag, att han ofta betraktade mig, och slutligen kom han och presenterade sig för mig som grefve von Köhnen.

Ännu samma kväll friade han till mig och jag — kan ni tänka er — gaf honom mitt »ja».

Jag ville trotsa Karri. Jag ville visa honom, att jag ej väntade på en tid, då jag likt

en vissen blomma skulle kastas bort. Vreden gör oss grymma.

Grefve von Köhnens och min förlofning blef genast eklaterad och allmänt känd. Mina föräldrar, släktingar och vänner tykte att jag gjorde ett utmärkt parti.

Och jag själf? Jag var i ett underligt, febrilt tillstånd, spelade glad och förtjust, men kände mig stundom nära vanvettets gräns.

Min fästman var godheten själf, öm, artig och uppmärksam, men han hade ingenting som påminte om Karri, och så var han mer än dubbelt äldre än jag. Han hörde till dessa glatta, förfinade dussinmänniskor, som man så ofta påträffar. Karri hade icke hans nobla utseende och fina sätt, men han var frisk och ursprunglig.

Jag gjorde i tysthet mina jämförelser och alltid till Karris fördel.

Det var naturligt att Karri efter hvad som passerat icke hade lust att närma sig mig. Men hade han gjort det med ett enda litet ord, hade min förbindelse med grefven varit bruten.

Nätterna i ända kunde jag gå och upprepa Karris namn. Jag påminde mig hvarje hans yttrande, hvarje samtal mellan oss, hvarje blick, hvarje min, tils jag, upplöst i tårar, mot morgonen föll i en kort slummer.

Så firades mitt bröllop med grefven. Bröllopet hölls i Stockholm. Då jag vid min fars

arm tillryggalade den lilla biten från vagnen till kyrkan, där min fästman tog emot mig, kände jag, att någonting tungt lade sig på mitt släp.

Jag vände mig om, och hvad såg jag om icke »Tom», Karris stora Newfoundlandshund, som med ett bedjande uttryck i ögonen såg upp till mig.

Karri var således här! Karri var således vittne till min förnedring, ty hvad är ett äktenskap utan kärlek, om icke förnedring.

Polisen körde bort hunden, och jag, som för första gången i mitt lif var nära att falla i vanmakt, staplade fram, uppehållen af min far, som icke förstod orsaken till mitt plötsliga illamående.

Ett år därefter läste jag i tidningarna, att Karri hade dött. Han hade under en stark storm varit ute på sjön för att rädda en fattig fiskares strömmingsnot och funnit sin graf i böljorna».

Grefvinnan snyftade. Det hade blifvit så mörkt i salongen, att jag icke kunde urskilja hennes ansikte, men jag tykte mig se de sminkade kinderna våta af tårar och ett smärtfullt drag kring den vanligtvis leende munnen.

Jag tog hennes hand, som jag trykte. Hon fattade min och kyste den lidelsefullt.

»Ni är så god», hviskade hon. »Ni stöter mig icke tillbaka som de andra. — — Att jag

inte är utan skuld, det vet jag för väl — — Jag har inte funnit någon lycka i mitt äktenskap, men så är det, då man bygger sitt lif på ruiner. Straffet uteblir aldrig — —»

»Man tar den ena lilla spillran efter den andra af förgångna känslor och försöker foga dem samman till någonting helt, men man skall inte lyckas. Det förflutna gör sig städse påmint. Det grinar emot en om dagen, det förjagar sömnen om natten. Det kommer då man minst anar, oundvikligt som ett öde, hemskt som en mara och dock:

»Önsk ikke tilbage den Tid, der for hen,
Og sommerens falnede Blommor,
Önsk kun at de rödeste Roser igjen
Maa blomstre næste Skjersommer».

Grefvinnan trykte ännu en gång min hand och steg upp för att fortsätta sin afbrutna promenad långs golfvet; i detsamma kom uppasserskan in och tände lampan, ifrigt förebrående sig den försummelse, till hvilken hon gjort sig skyldig.

»Ja, det höll på att bli riktigt kusligt», sade grefvinnan och skrattade högt och ystert, som hon brukade.

Den veka skymningsstämningen var flyktad.

1891.

EN TRIUMF.

Det var i en liten landsortsstad. Konserten skulle äga rum kl. 7 på kvällen. Så stod det på de rosenröda programmen, dem en liten pojkbyting med beställsamt utseende klistrade öfveralt på husknutarna.

Programmen vimlade af ortografiska fel, men hvad gjorde detta, då numren voro många till antalet och lockande nog. Tolf hela nummer att tröska igenom!

»Ett väl valdt program», stod det i ortens tidning.

Där saknades icke Gounods »Ave Maria», inte häller Rossinis aria ur Barberaren och Paminas ur Trollflöjten, dessa sångerskors vanliga bravurstycken. Så fans där par af Kjerulfs sånger, några svenska folkvisor och sist slutligen som socker på bottnen: »Jos voisin laulaa kuin lintu voi» samt »Tuoll' on mun kultani». Och i programmets nedersta hörn till höger prunkade storståtligt namnen: Armeniana Rosalie Jenny Qvarnfelt.

Som helt ung flicka hade sångerskan kallat sig Jenny — det lät så barnsligt och

oskuldsfullt — nu innehade hon den ålder, då hon kallade sig Rosalie, ett tiotal senare och hon skulle inträda i perioden Armeniana.

Fröken Rosalie var svenska till börden och hade en gång varit elev vid musikakademin i Stockholm, en tid, den hon alltid mindes med stolthet och glädje, såsom en lycklig, de stora förhoppningarnas gyllene tid. Hon hade, liksom så mången annan, drömt om att blifva namnkunnig och berömd, en artist, för hvars fötter en värld låg i stoftet, en stor konstnärinna med lager kring pannan och depositioner på alla världens banker. Hon hette då Jenny Qvarnberg, ett simpelt namn för resten. Men namnet betydde ju icke mycket för en konstnärinna, därpå voro Jenny Lind, Kristina Nilsson och flere andra ett lysande bevis. Lika svårt som det är för visst folk att få debet och kredit att slå in, lika svårt är det emellertid att bli stor och berömd, då natur, anlag och ett och hvarje annat smått i samma genre äro alldeles som »stick i stäf». Fröken Jennys sista uppträdande vid musikakademins årsuppvisning hade varit ett storartadt fiasko, och i tysthet vänligt uppmanad af sina lärare att i tid egna sig åt ett för henne mera tacksamt fält än konstnärsbanan, hade hon sårad och förödmjukad dragit sig tillbaka.

Stackars Jenny, några år förgingo för henne i dunkel. Med nålen i hand släpade

hon fram sitt lif på ett mycket torftigt och ängsligt sätt. Med människonaturens lätthet att glömma det ledsamma, repade hon likväl åter mod och beslöt, att hon oaktadt alt ändå skulle blifva sångerska, »konsten evigt förbunden» som hon enligt egen utsaga var sedan den lyckliga tiden vid musikakademin.

Så reste hon en vacker dag öfver Ålands haf till Finland, det björnlandet, där man knapt förstår sig på andra konstnärliga produkter än björnens brummande och vargens tjut . . . Lätt om hjärtat och glad i hågen uppträdde hon i Helsingfors som Jenny Qvarnfelt, gaf sin första konsert, blef kyligt emottagen af en fåtalig publik, fick en mördande kritik i Nya Pressen och Hufvudstadsbladet, blef vred som en Saul, grät som prinsessan Micha, när David skulle i kriget, och for så tillbaka till sitt land igen. Med en orubblig tro på sin konstnärliga kallelse, uppträdde hon sedan i många af Sverges landsortsstäder, fick af medlidande publik, hade knapt om pengar, slet ondt, var stundom förtviflad, stundom glad, men fortfarande »konsten evigt förbunden».

Så beslöt hon sig att ännu en gång komma öfver till Finland. Till Helsingfors, där hon blifvit så illa bemött, ville hon ej mer, men i småstäderna vid kusten och inne

i landet skulle man säkert uppskatta henne bättre.

Och man mottog henne vänligt. I den lilla landsortsstaden, där vi presenterade henne för läsaren, fick hon både borgmästare, fiskal och stadsbetjänter i rörelse. Man skaffade henne lokal — stadens småbarnsskola — piano, ett fruntimmer som ackompanjerade, vaktmästare, upplysning och alt som fordras till en konsert. Fröken Rosalie var som i sjunde himmeln, idel älskvärdhet och behag. Hvad människorna ändå äro goda, hvad världen är skön!

Klockan led till 7. Det var en afton i slutet af oktober, mörkt och blåsigt. Därtill regnade det smått. Den väg fröken Rosalie hade att tillryggalägga från gästgifveriet, där hon bodde, till konsertsalongen var icke lång, men sparsamt belyst som den var af skenet från några enstaka gatlyktor, föreföll den henne lång och farlig.

»Kära människa, gå för all del inte så fort», ropade hon andfådd till den henne åtföljande tjänstejungfrun, som med en lanterna i handen med duktiga landsortssteg kilade i väg, så mycket hon förmådde. »Jungfru lilla, hör hon hvad jag säger? Jäg är så rädd, så grufligt rädd . . . Huh, en sådan vattpuss jag steg i och så mörkt det är! Tänk, om vi bli öfverfallna och rånade».

»Åh nej, lugna sig bara, fröken, sådant händer aldrig här», ljöd det trygga svaret. »På tre år har ingen blifvit ertappad för stöld, och för rån inte på öfver tjugu».

Tjip, tjip, lät det för hvart steg fröken Rosalie tog, tjip, tjip, och klatsch, klatsch, svarade tjänarinnans lädergaloscher, där de klafsade fram ett stycke förut.

»Patti och Nilsson i gyllene vagnar med entusiastiska beundrare till dragare, och jag — — —» Fröken Rosalie suckade djupt. »Ojämt falla ödets lotter, det är visst och sant. Jag arma människa, hur skall jag uthärda detta?»

Men »man mycket tål, förrän man förgås», säger en af världens största psykologer, och att han har rätt, kan väl ingen bestrida. Fröken Rosalie stod ganska bra på sig oaktadt mörkret, regnet och skrämseln. Då hon var väl framme, tog hennes »sorglösa konstnärslynne» ut sin rätt. Hon till och med skrattade, då hon kastade den regndrypande gummikappan af sig och likt en annan fogel Fenix stod där fin och elegant i stor konserttoalett.

Hon hade styrt ut sig på bästa sätt. Den ljusröda atlasklädningen, som icke hade tålt att granskas på nära håll, men som på afstånd ännu tog sig rätt bra ut, var på ett skickligt sätt draperad med en gammal svart florsschal och efter sista mod, stram i lifvet och vid nog ba-

kom för att upprätthålla turnyrens anseende I det högt uppvridna håret hade hon en ljus röd ros med en knippa gröna blad, kring handleden ett blixtrande armband och på fötterna gyllenläders skor. En rikdom af fladdrande bandrosetter, fästa både där det passade och där det icke passade, fullständigade denna för ovana landsortsögon högst imponerande toalett. Skada att i det anspråkslösa artistrummet inga speglar från golf till tak kunde återge hennes figur, ty bra gärna hade hon ännu en gång velat taga sin person i närmare skärskådande. Helt nedstämd såg hon sig omkring, då hon till sin glädje upptäkte på ett rankigt bord en ynklig liten spegel med tvänne påtända ljus bredvid. En blick i spegeln och: o fasa! Pannluggen hade raknat af fukten och såg bedröfligt tunn och dålig ut, där den stripig och rak hängde öfver den aning till ögonbryn en karg natur gifvit henne. Hvad hyn beträffar, hade en regnskur tvättat bort de medel, som blifvit använda att förhöja dess skönhet, och den syntes henne nu i skumrasket ganska urblek och vissen till färgen.

»Herre Gud, hvilken olycka, som händt mig», utropade hon alldeles utom sig. »Snälla, snälla jungfrun, skynda fort hem och hämta hit min ask med poudre de riz, burken med det röda sminket och griffeln — den med sotet på. Altsammans ligger på nattduksbordet i

mitt rum. — Skynda fort, ty tiden lider. — Åh, herre Gud, en sådan olycka!»

»Ska' de' inte vara någo' annat, fröken?»

»Ack jo, bed frun vara god och klappa åt mig en äggula med socker, ty jag känner mig litet sträf i strupen af den grymma fukten. En sångerska blir så lätt indisponerad, förstår ni? Skynda, skynda, min bästa — ».

»Jaha, ja' ska' försöka».

Då fröken Rosalie blef ensam, gläntade hon på dörren till salongen och trädde in.

Det var ett stort rum med kartor på väggarna och lampor i taket. Golfvet var icke rent. Det bar spår af våta fötter och en närmare beröring med oaktsamma barns bläckhorn. Ventilationen hade icke häller varit synnerligt grundlig. Alt var för resten i ordning. Pianot var öppnadt, rullgardinerna nedfälda, lamporna tända, pulpeterna flyttade åt sidan och i stället för dem stolar ställda i långa raka rader. Där fans platser för åtminstone hundra personer. Fröken Rosalie räknade ännu en gång öfver platserna och smålog. Hundra platser och två mark biljetten. Tvåhundra mark! Å, det var ju en hel rikdom! Men så hade hon icke tagit barnen med i beräkningen, och de betalade endast en mark för biljetten, och inte häller damerna, hvilka betalade en mark femtio penni. Småleendet på hennes läppar dog bort, och då hon nu åter räknade på fingrarna, suckade

hon. Nå, man skall inte hafva för stora fordringar. Det förnämsta är ju i alla fall att blifva uppskattad. Undergifven med detta resultat af sina kalkyler, ropade hon på vaktmästaren, som befann sig i tamburen, där han skulle göra tjänst som biljettförsäljare.

»Ni har ordnat rummet till min fullkomliga belåtenhet, riktigt nätt och bra», sade fröken Rosalie med nedlåtande vänlighet, »och jag förklarar mig nöjd med alt, men, min bäste herre, upplysningen är bra klen och på estraden finnes ingen matta. Den ser så tarflig ut utan matta».

»Lamporna äro gamla och lysa därför dåligt», ursäktade sig vaktmästaren, »och hvad mattan beträffar, hinner jag omöjligt anskaffa en sådan, ty klockan är 7 i rappet».

»Det var för ledsamt. Vet ni ingen råd? Åh, fundera!»

Vaktmästaren lade hufvudet på sned och funderade. Slutligen kom det fram, litet förläget och motsträfvigt, att hustrun hans hade glömt en gammal röd schal där och om den kunde användas, skulle den nog gärna få begagnas.

»Ni välsignade människa! Tack, tack!»

Fröken Rosalie var alldeles förtjust. Schalen togs fram, skakades och breddes ut på den tarfliga estraden, och då i detsamma tjänstejungfrun från gästgifveriet infann sig med det

efterskickade och fröken Rosalie åter fick sig i ordning, återstod för henne ingenting annat än att vänta på publiken.

Det var alltid det värsta för fröken Rosalie, som vid liknande tillfällen slets mellan fruktan och hopp, om hon skulle få folk eller ej. Äfven nu kände hon sig orolig i högsta grad. Med en nervös brådska gående fram och tillbaka i rummet, såg hon sig i spegeln, slätade ut sin klädning, plockade om sig som en liten fågel och tittade på sig med hufvudet på sned, räknade de väl tusen gånger förut räknade knapparna på sina handskar och tog då och då en sked af den klappade äggulan.

Denna väntan var grym.

Tänk, om ingen skulle komma! Om hennes redan förut tunna börs skulle blifva alt magrare, om hon skulle nödgas pantsätta sitt alt i allom, sin konsertdräkt eller också sitt ur, det enda af värde hon ägde, om hon ej skulle slippa vidare utan nödgas stanna här, sluta sitt lif i denna undangömda vrå af världen med sina ärliga människor och sina mörka, förskräckliga gator! Det låg någonting förfärande i dessa möjligheter. Och hon plockade om sig alt ifrigare, räknade om och om igen knapparna i sina handskar och tog åter af den med socker vispade äggulan.

Men nu hördes buller från salongen.

Fröken Rosalie darrade. Med ljudlösa steg smög hon sig till dörren och tittade in genom nyckelhålet. Hon hade icke vidsträkt utsikt genom det lilla hålet, det är sant, men det hon såg var icke synnerligt tillfredsställande. Den första och den andra stolraden var obesatt, likaså den tredje och fjärde. I den femte såg hon ändtligen en gammal herre, men han var ensam, alldeles ensam. En enda person i hela konsertsalongen! Barmhertige himmel, och nu slog klockan 7! Från stadens kyrktorn hördes dessa sju slag, dofva, högtidliga likt en lifdömds dödsklämtning. Blodet brände i fröken Rosalies ådror och hennes strupe sammansnördes krampaktigt. Likväl kunde hon icke taga sina ögon från det olycksaliga nyckelhålet. De voro liksom fastnitade där. Hennes uthållighet skulle dock omsider ha blifvit belönad, om icke med detsamma en knackning på den från förstugan till »artistrummet» ledande dörren kommit henne att lämna sin plats.

Det var vaktmästarens hustru, som kom med bulletiner från krigsskådeplatsen. Hennes man hade skickat henne enligt aftal för att upplysa fröken Rosalie om hurudan åtgång biljetterna hade. Fröken skulle icke vara ängslig, hette det, alt skulle ännu bli bra. Det var sant att ej vidare än sex dam- och tre herrbiljetter voro sålda, men man brukade icke infinna sig så punktligt här. Den ena

var förhindrad af ett, den andra af annat. Och så var det stadsfullmäktiges sammanträde denna kväll, och så var det nykterhetsmöte, och så hade fruntimmersföreningen sin månadtliga kassarevision . . . Nej, fröken skulle för all del inte oroa sig. Alt skulle nog gå efter önskan.

»Hvad ni är god», läspade fröken Rosalie med undertrykt rörelse. »Kom igen, min bästa, med det snaraste och underrätta mig, hur det står till. Jag känner mig så lugnad däraf».

Fröken Rosalie fattade åter posto vid nykkelhålet. Till sin obeskrifliga fröjd upptäkte hon nu att platserna höllo på att besättas. Där kommo några barn, hvilka stojande och skrattande togo den första stolraden i besittning. Så kom där en mängd unga flickor, hvilka likt en flock dufvor slogo sig ned i samma klunga. Nu inträdde ett gammalt par, där hvardera parten haltade åt sitt håll, och slutligen kommo där några äldre svartklädda fruntimmer med ridikyler på armen och teaterkikare i handen, fruntimmersföreningens medlemmar antagligen.

Barn, unga flickor, ett gammalt par och några äldre fruntimmer! Inga herrar! Ack deras välsignade sammanträden!

Åter knackade det på dörren. Fröken Rosalie gaf inträdesorder och fann, att det var

den dam, som lofvat ackompanjera henne, en medelålders fru, enka och känd för sin välgörenhet.

Fröken Rosalie mottog henne på det vänligaste och ett lifligt samspråk begynte, på ena sidan fördt i en något gäll sjungande ton, men med äkta svensk dragning, på den andra med svensk-finsk brytning, kort, lugnt, liksom tvärhugget och litet skrofligt.

Sålunda gick tiden hastigt, tils Merkurius i skepnad af vaktmästarens ärade hälft åter uppenbarade sig. Hon kom som ett väsen från en högre värld med de bästa och mest lugnande underrättelser och till råga på alt — med en ståtlig blombukett, en gåfva från borgmästaren till sångerskan.

Fröken Rosalie trykte handen mot sitt hjärta. »Vid Gud, en ädel man!» Hon fattade buketten och förde den till sin näsa. De skönaste rosor midt i senhösten! O, hur härligt! Men rosorna hade ingen doft och därtill voro de så underligt styfva och borstlika . . . Nå, i alla fall var Rosalie glad öfver den visade uppmärksamheten och glad att kunna fästa sina händer vid någonting.

Hon kunde ej hafva en aning om det besvär borgmästaren haft för sin ridderlighet. Först hade han skickat till stadens trädgårdsmästare, men hos honom hade inga blommor stått att fås. Så hade han förgäfves skickat

från det ena huset till det andra, såsom det vid kritiska tillfällen brukas i småstäder, tils det slutligen hade fallit honom in, att artificiella blommor kunde göra samma nytta. Nu gälde det att uppsöka en sömmerska, som äfven brukade kläda brudar och vanligtvis hade blommor på lager. Några gröna kvistar från hennes myrten och geranium, med saxen en liten renovering af de förut begagnade blommorna, en grann pappersmanschett, och resultatet blef en bukett af rosor midt i senhösten.

Men icke nog med att borgmästaren skänkte henne buketten. Han lät fråga, om han ej fick skicka in litet punsch. Det vore bra för rösten och stärkande tillika. Äfven anhöll han, att han jämte fiskalen skulle få komma och hålla henne sällskap mellan pauserna.

Fröken Rosalie kände sig oändligt smickrad, men hon betänkte sig ett ögonblick. Hvad skulle småstadskritiken säga? I en småstad dömer man strängt, mycket strängt, och hon hade aldrig haft en fläck på sitt rykte.

Men en konstnärinna kan tillåta sig mycket, som ej skulle gå an för vanligt folk, höjd som hon står öfver alla och alt. Att offra sig för ett tråkigt småstadspryderi var därför onödigt. Fröken Rosalie lät hälsa på det hjärtligaste och bad herrarna vara välkomna. Hon knep sig i armen för att utröna, om hon drömde

eller var vaken, så ovan som Armeniana Rosalie Jenny Qvarnfelt var vid all hyllning.

Ändtligen — klockan var då närmare 8 — kom det bud från vaktmästaren, att konserten kunde begynna. 23 herr-, 34 dam- och 11 barnbiljetter voro sålda, och en större publik var ej att påräkna — den var stor nog för orten.

Nu gälde det således för fröken Rosalie att uppträda på arenan. Hon tog en klunk af den delikata svenska bankopunschen, steg in i salongen och beträdde den med vaktmästarfruns röda schal beklädda estraden. Den ackompanjerande damen slog an några ackord på det skrällande pianinot, fröken Rosalie öppnade munnen och började:

»Ave Maria gratia plena — —»

Likt en vaxdocka öppnade och tillslöt hon ögonen på gammalt, traditionelt manér, skakade för hvarje tonstegring metodiskt på hufvudet och i det hon med öfverkroppen gjorde en lindrig bålvridning, höjde och sänkte hon sig på tårna alt efter hur ansträngande det var att sjunga ut.

Hennes skugga i taket gjorde naturligtvis på samma sätt. Än var den jättelikt lång och stor, än förkrymt och dvärgaktig. Ibland aftecknade sig hennes näsa hvass och spetsig som häxornas i Macbeth, en annan gång såg det ut, som både näsa och ansikte försvunnit,

för att lämna rum för ett zoologiskt fenomen med fladdrande antenner och böjda horn . . .

»Ave Maria gratia plena — —»

Rösten var tunn och af obestämd klangfärg, men ägde en viss skärpa, när det behöfdes, en skärpa, som i de högre tonerna måhända värkat mindre fördelaktigt på åhörarnas hörselorganer, om icke fröken Rosalie haft en egen förmåga att svälja ned dessa toner, så att hon kunde gå i land med nästan hvilket stycke som hälst.

»— - in hora mortis nostre amen, amen — —»

En applåd, en annan, så ännu en, och denna mera intensiv och stark än de föregående. Fröken Rosalie stod med sänkta ögon. Var det af medlidande man applåderade? Hon hade vana att uppfatta dylika bifallsyttringar.

Men det var icke den vanliga matta applåden. Den här var lifligare och med en fläkt af entusiasm. Fröken Rosalie såg upp med en skygg, forskande blick och hennes ansikte ljusnade. Till och med tidningsredaktören, hvilken vaktmästaren utpekat som en riktig »förstå-sig-påare» i alt, lät sina händer på ett dundrande sätt falla tillsammans. Och fröken Rosalie smålog. Hon log som aldrig förr, som man ler, då man tror sina ungdomsdrömmar realiserade. Hon smålog, och i det hon med hvardera foten tog ett baksteg, trykte hon borg-

mästarens bukett till sitt klappande hjärta och gjorde en den grannaste teaterbugning.

Med växande mod sjöng hon sina öfriga nummer, och då hon smickrat nationalkänslan med att sjunga icke allenast de på programmet upptagna finska folkvisorna, utan ännu flere till, glömde hon för första gången sedan femton långa år den förödmjukande stunden vid musikakademin, glömde sina bekymmer och sorger för denna triumf. Det är sant, att hon ej lärt sig de finska orden och att hon icke ens närmelsevis förstod att gifva sångerna den poetiska klangfärg, som är dessa sånger egen, men hufvudsaken var, att de blefvo applåderade, och detta utan att fröken Rosalie behöfde likt den romerske kejsaren utslunga till publiken detta världsberyktade: »Gifven mig, plaudite!»

»Kohta kului kuusii vuotta, kyllä ne sun
korjaa — —»

Hur naivt det ljöd! Detta var fröken Rosalies afsked, då hon för sista gången med det stereotypa leendet på sina läppar tog sina baksteg och gjorde sin teaterbugning.

* *
*

Konsertens utpyntade dam med rosor i håret och fladdrande bandrosetter på den röda atlasklädningen var mycket olik den lilla nedhukade varelse, som följande morgon i hällregn och tarfligt utstyrd på en skakande skjutskärra skramlade bort från staden.

Men om Armeniana Rosalie Jenny Qvarnfelt förut hade varit »konsten evigt förbunden», var hon det nu i ännu högre grad. Icke endast att hennes börs var mer än vanligt fyld. Hon hade dessutom fått smaka på framgångens berusande trolldryck, som är brygd på ingredienser, för väl kända att icke uppskattas till och med af den, som aldrig smakat den förut.

Därtill hade hon det angenäma minnet, att stadens musikkapell precis klockan 12 på natten uppvaktat henne med en serenad.

Och så hade hon borgmästarens oförvissneliga bukett i kappsäcken.

DÅ FYREN DOG.

Det var tämligen mörkt och kvaft i det lilla sjukrummet. På bordet brann nattlampan med ett matt sken. Och i sängen pustade den sjuke.

»Litet vatten», flämtade han, men ingen hörde honom.

Sköterskan låg på en soffa i djup sömn och snarkade högt. Hon hade vakat många nätter och var trött. Några ömmare känslor för den sjuke hade hon icke. Ej häller erfor hon något af den oro och sorg, som håller en människa vaken. Han var främmande för henne. Om han lefde eller dog, det angick henne lika litet. Hon var lejd.

Den sjuke var en man i sin bästa ålder. Han var omkring 47 år, men han såg mycket äldre ut. En obekant hade ansett honom vara närmare 60 än 50 år. Hans gestalt var bruten och svag. Äfven då han var frisk, darrade hans händer nästan beständigt.

En gång hade äfven han varit en förhoppningsfull yngling, sina föräldrars och syskons glädje.

Omtykt för sitt glada lynne och sitt goda hjärta, var han gärna sedd i kamraters krets, altför gärna till och med.

Det gick ej an att Fyren — hans namn bland kamraterna — drog sig undan, han måste vara med, om han ville eller ej. Och så var han med, ty man måste njuta så länge man kan. Hvad för minnen skulle man eljes hafva att lefva af på sin ålderdom!

Fyren resonnerade som mången annan. Han var ej häller sämre än mängden.

Och så hade åren gått. Då Fyren blef student, trodde han sig äga krafter att eröfra en värld. Blodet rann så varmt och lefnadsfriskt i hans ådror. Han ville lefva för rätt och sanning. — — — — — — — — — — — —

Han slutade som tingsskrifvare på landet.

Då han om kvällen intagit sitt vanliga kvantum toddy, blef han alltid vek om hjärtat. Pannan fick tusen rynkor, de kortstubbade svarta mustascherna flögo upp under näsan, munnen förvreds och han grät. Det var emedan han då kom ihåg sin mor. Med hes och kraxande stämma brukade han vid sådana tillfällen sjunga:

»Och dock hon följer med sina tankar
Det vilsna barn, som i världen vankar,
Och hennes bön som en ängels fackla
Går klar framför oss, — — — när stegen vackla,
— — Och lyser vägen med — — —»

Han måste sluta i midten af värsen. Aldrig mindes han fortsättningen. Det var för ledsamt. Och så grät han igen. Till och med hans sällskapsbröder voro ibland förargade på honom.

Fyren hade då blifvit en sådan stackare till kropp och själ!

Nu var han emellertid sjuk, mycket sjuk. Hu, hvad det stack i bröstet och hur han hostade! Krafterna gingo ned alt hvad de hunno. Den redan förut försvagade kroppen hade icke styrka att motstå sjukdomen. Fyren visste själf, att det var slut med honom.

En dag hade han sagt åt en kamrat, som kom för att se hur det stod till: »Nu går Fyren till gud».

Den besökande visste ej, om Fyren gäckades eller om det låg någon djupare mening i dessa ord. Han skrattade emellertid och svarade:

»Ja, det ser värkligen ut, som Fyren snart skulle slockna. Lycka till då, Fyr! Bra att du håller dig glad till det sista».

Och nu hade det sista kommit, men borta var Fyrens så prisade munterhet. Det var så mörkt och kallt omkring honom.

»Vatten! Hjälp, hjälp», pustade han med alt mattare stämma».

Han hade velat skrika ut detta »hjälp», så att hela världen hört det, men en besyn-

nerlig, förfärlig känsla sammansnörde hans strupe, så att han ej kunde.

Sköterskan fortfor att snarka. Det svaga ångestropet hördes därför af ingen.

Ångestsvetten stod på den sjukes panna. Med sina långa skelettlika fingrar plockade han om täcket och mumlade oafbrutet och lallande:

»Och hennes bön — — — som en — ängels
— fack-la,
Går klar — — — — framför — oss, när
ste — gen — — vack — — — la — — —»

Hans blick blef alt mera stirrande och glasaktig — — —

När sköterskan ändtligen vaknade, hade lampan slocknat i brist på olja. Hon skyndade till fönstret och drog upp rullgardinen. Vintermorgonens skymning låg tung och grå öfver näjden. Himmeln var betäkt med mörka moln och några kalla snöflingor begynte långsamt att falla. När sköterskan vände sig om mot sängen, låg den sjuke med brustna ögon och öppen mun.

* *
*

Vid underrättelsen om Fyrens död voro alla hans vänner och bekanta ense om, att han skulle få en så ståtlig och hederlig begraf-

ning som möjligt. Den glada kamraten måste äras på ett honom värdigt sätt. Det var ju dessutom sista gången man hade kalas för Fyrens skull.

Högtidligheten skulle naturligtvis äga rum i staden.

Men då Fyren de senare åren bott på landet och han ej hade något ordentligt stadskvarter, måste begrafningen hållas på ett värdshus. Detta kunde kanske förefalla som en parodi, men så var ej meningen.

Under klockornas högtidliga klang tågade likprocessionen till begrafningsplatsen. Herrar i hvita handskar buro den med stora mässingsplåtar och en murgrönsranka prydda kistan. Närmast efter denna gick prästen, och sedan följde ett långt tåg af Fyrens vänner. Hans sjuksköterska, som hela tiden höll näsduken för ögonen, var den enda kvinnan bland dessa män.

Att det vid Fyrens jordfästning skulle varit brist på fruntimmer, må man likväl ej tro. Det svaga könet var tvärtom ganska talrikt representeradt både i hatt och med duk på hufvudet. En hade kommit för att betrakta kistan, en annan för att se, om någon af begrafningsgästerna blefve rörd, en tredje för att höra på musiken, en fjärde för att vara med, där andra voro, och så i oändlighet. Öfveralt syntes nyfikna människor, många med undertrykt glädtighet i sitt ansikte.

Men nu herskade ljudlös tystnad. Vid den öppna grafven spelade hornmusiken: »Jag går mot döden hvart jag går», kistan sänktes långsamt ned i den frusna jorden, herrarna blottade sina hufvuden, i det de förstulet blickade omkring sig bakom hatten, som de höllo för ögonen, fruntimren sågo ned.

Det hade legat någonting gripande i den melodi som spelades, om ej tonen varit falsk, oerhördt falsk, en följd af den låga temperaturen, som gjorde, att den genom blåsningen uppkomna imman i instrumenterna genast förvandlades till is.

Sedan jordfästningen enligt handbokens ritual blifvit slutförd och ännu en koral afblåst, steg prästen för andra gången fram och höjde sin röst.

»Mina vänner», sade han, »vi hafva ej haft någon glad färd för oss i dag. Vår väg har fört oss till en graf. Vi hafva följt en vän och kamrat till den eviga hvilan. Mig anstår det ej att uttala vare sig beröm eller tadel, men det vill jag säga, att sällan påträffas en man med ett så godt och ädelt hjärta som hans. O, jag har känt honom väl! En gång stodo vi hvarandra till och med ganska nära. Det var då vi som unga och glada studenter delade gemensamma studier och gemensamma förströelser.

Human, vänsäll och trofast var den bortgångne kär för oss alla. Med oblandade känslor af sorg och saknad stå vi äfven vid hans altför tidiga graf. Men vi hafva ju minnet kvar och hoppet om ett återseende. Gode vän och broder, slumra ljuft, tils vi åter träffas. Slumra ljuft!»

Den andliges röst vibrerade starkt och hans ögon simmade i tårar. På hans skinande fullmånsansikte, som var rödare än vanligt, syntes att han var mycket uppskakad. Denna hans sinnesrörelse sträkte sig äfven till de omkringstående. Sjuksköterskan snyftade högt, många af herrarna tårades och de flesta af fruntimren sysslade ifrigt med sina näsdukar.

Belåten med den värkan hans ord framkallat, var prästen den förste som kastade en näfve sand på kistan. De andra herrarna följde hans exempel, och så skildes man åt, menigheten för att gå hem hvar och en till sitt, begrafningsgästerna för att på värdshuset fira den dödes graföl.

I början var sinnesstämningen något allvarsam och högtidlig. Samtalet rörde sig kring den aflidne. Man talade om hans affärer, om hans sista sjukdom och om den vackra och högtidliga jordfästningsakten.

Sedan det första punschglaset blifvit tömdt, voro alla redan gladare. Den ena historien aflöste den andra, och i de flesta var Fyren

hufvudpersonen. Cigarrerna och vinet voro förträffliga afledare för den sorg, som träffat begrafningsgästernas hjärtan.

En bål hämtades fram och en af stadens honoratiores, borgmästaren själf, fylde glasen och yttrade följande ord:

»Mina herrar! Hvarför vi samlats på detta ställe, vet hvar och en. Det är ej första gången vi träffas här. Vi hafva gjort det ofta förut, men med den skilnad, att vi haft Fyren i vårt sällskap och att vi nu måste sakna honom. Hvem mins ej hans skämtsamma infall och muntra lynne? Att vi tillsammans med honom haft mången glad stund, det äro alla säkert ense om? (»Ja, ja!» från alla sidor.) Nåväl, mina herrar, då vi veta, att Fyren gärna unnade sig själf och andra att njuta af lifvet, då kunna vi ej på ett värdigare sätt fira hans minne, än genom att vara glada och hafva roligt. — Låtom oss till botten tömma våra glas för Fyren!»

»Skål!»

»Skål, skål!»

Vinet flödade och glasen klingade. Uti den alt tätare tobaksröken började de närvarandes anleten att se alt mera upphettade och lifvade ut.

* * *

Klockan 6 följande morgon stapplade de sista af begrafningsgästerna hem från värdshuset. Kalaset hade räkt länge, men så var det ju äfven sista gången det hölls kalas för Fyrens skull.

* * *

I stadens tidning stod det dagen därpå en utförlig skildring om Fyrens »högtidliga och gripande» jordfästning. Prästens och ungdomskamratens »anslående och varma» ord omnämdes, musiken prisades och slutligen skars en vacker minnesruna öfver den aflidne själf.

Detta lät mycket bra och lästes med deltagande och rörelse af mången i landet.

1884.

BARNDOMSHEMMET.

Jag gick åter den gamla välkända vägen, den jag icke beträdt på många år. Mycket låg emellan då och nu, mycket, som gjort mitt hjärta glädje, men äfven mycket af oro och strid.

Jag gick långsamt framåt utan att tänka på någonting bestämdt. Jag ville stålsätta mig för alla yttre intryck och på inga vilkor bli vek, ty från vekhet är det ej långt till sentimentalitet och sentimental ville jag icke blifva. Med kallt blod och kritiskt sinne ville jag närma mig det gamla hemmet och sedan åter draga ut i världen och fortsätta kampen.

Jag gick och gick. Vinterkvällens kyla och stillhet låg utbredd öfver den med ett glänsande månsken öfvergjutna näjden. Skuggor och dagrar flöto samman i mjuka öfvergångar, och på den molnfria himmelen tindrade stjärnorna med dämpadt sken.

Jag gick förbi den gamla, för århundraden sedan uppförda gråstenskyrkan, som i allvarlig enkel stil höjde sin af månskenet försilfrade spira mot skyn. Sedan gick jag ännu några steg och stannade.

Framför mig låg barndomshemmet — en stor gulmålad byggning med trägård under fönstren.

Alt var sig likt till det yttre.

Tätt vid huset stodo tvänne hvitstammiga björkar, dem min far i sin rockficka en gång hämtat från skogen som små plantor. I deras luftiga kronor af spensliga kvistar var det bofinkarna om våren älskade att sjunga sina kärlekssånger.

Bredvid björkarna växte som förr de höga asparna, som brukade susa vemodigt för höstvinden och om sommaren förlänade rummen en behaglig svalka, när solen låg på och brände.

Längre fram i trägården stod den gamla pilen med sin spruckna bark och sin starholk och där borta i hörnet den stora häggen, i hvars topp syskonen brukade sitta och beundra utsikten, medan jag, mindre vig än de, tagit plats på den nedersta långt framskjutande grenen och af hjärtat afundades dem deras lycka.

»Å, du kan ej tro hur långt vi se», jublade de. »Vi se fartygsmästerna från hamnen, kvarnbacken med sina kvarnar, landsvägen med hela raden af kor, äng och åker, skog och mark. Och så sjunga fåglarna skildt vakkert här uppe och häggblommorna dofta så skönt, så skönt. Stackars du, som ej slipper högre!»

Ja, stackars jag, vingarna buro mig icke högre den gången oaktadt all längtan, icke den gången — och icke senare häller.

Men min blick späjade vidare omkring.

Där var den lummiga lönnen, som beundrades af alla för sin symmetriska form och sina väldiga dimensioner. Där drifbänken, där blomsterplantorna trifdes så väl och växte så att det hördes, och där den frodiga klungan af rosenbuskar, dem jag med barnsligt sinne lagt ned i jorden och vårdat och älskat.

Röda rosor, hvita rosor!

Lifvet ger mer af de senare än af de förra — — —

Så följde mitt öga byggnadens fönster. En del af dem voro upplysta, andra i mörker. Vid hvart och ett ett minne fäst — nej, icke ett utan många.

I det andra fönstret till höger stodo syskonen och jag som barn i den tidiga påskmorgonen i nattdräkt och med sömnen i ögonen och gåfvo akt på solens dans, då hon omhvärfd af gyllene skyar långsamt höjde sig öfver horisonten.

I det tredje fönstret, där stod det gamla gulbetsade spegelbordet, framför hvilket jag skref min första novell med de många knalleffekterna och det lyckliga slutet.

Det fjärde fönstret! Det hade gifvit mig mycket. Genom detta fönster såg jag hur

höststormen rykte från träna de af frosten gulnade löfven, hur vintersnön insvepte naturen i sin hvita slöja och hur vårkvällens af fina stämningar väfda skymning bredde sitt skira sorgflor öfver kyrkans af den nedgående solen med rosigt skimmer öfvergjutna torn, tils skimret bleknade och alt så småningom gick öfver i natt och mörker.

Vid det femte och sjätte fönstret hade jag mina vackra krukväxter, palmer, aralior, sypresser, rosor och liljor, nejlikor, fucksior, reseda, drickande solljus och skänkande njutning och glädje.

Det sjunde fönstret!

Det hörde till min fars rum. Jag såg lifligt för mig hans af år och mödor böjda gestalt och grå hufvud. Han hade haft öfverseende med mitt trotsiga sinne och mitt lätt i svallning stadda blod och älskat och till sist välsignat — — —

Det åttonde fönstret! Nej, det går ej mera. Minnen, tankar och känslor storma fram. Hvar är det kritiska sinnet och det kalla blodet? Jag lägger händerna för ögonen och gråter som ett barn — — — — —

Jag vänder om och går utan att blicka tillbaka.

Stads 3/12-08 80 k

6000212439
Göteborgs universitetsbibliotek

JOHN JOHNSON
BOKBINDARE
GÖTEBORG